Култура Изкуство Литература

Брой 4 (404)
Година тридесет и втора
Варна, ноември 2022
Цена 1,00 лв.

КОЛОНКА НА РЕДАКТОРА

ЗА ПРАЗНИЦИТЕ И ДЕЛНИЦИТЕ

Два особени празника бележим през ноември. Колкото различни, толкова и взаимообвързани, единни в дълбоката си същност.

1 ноември – *Денят на народните будители*, когато се прекланяме пред паметта на знайни и незнайни творци и просветители, чиято деятелност се осъществява от падането на България в XIV век под османско иго, и насетне. При обективно изгубената държавна структура и липсата на учредени институции, които да формират образователната и културна стратегия, техните функции се поемат от Църквата или се изнасят отвъд етническите граници на България. Голяма част от културата се създава и тръгва от Света Гора Атон или от най-близките чужди държави – Влашко, съседната Австрийска империя, Русия. Затова днес отдаваме почит пред духовни водачи, работили в повечето случаи извън пределите на Родината… Чрез новомъченичеството от XVI и XVII век, познато от житията на погинали *за вярата*, но преди всичко – *радетели за българското*, както и чрез проповедите на дамаскинари от втората половина на XVIII век е бил поддържан буден духът и е съблюдавано за нравствената висота на сънародниците. До 1762 г., когато преп. Паисий Хилендарски завършва своята „История славяно-болгарская“ и тръгва да я разнася по земята българска, за да четат и знаят човеците за своя Род и Държава. Да помнят, че и те „царство и господарство“ са имали, и „от целия славянски род най-славни са били българите“. Отец Паисий, 300 години от рождението на когото честваме през настоящата 2022-ра, пръв преди 260 години обръща поглед не само към нравствеността, но и към въпроса за историческото минало, и за историческото самоопределение на българите. Честваме също и за времето след него – до днес, до съвременните Будители и Учители, които – със своите художественотворчески прозрения и обобщения, с неочакваните си или постигнати след трескави усилия проникновения – са тези, на които дължим израстването и формирането си, първо, като Човеци, а после – като специалисти в една или друга област на знанието.

И 21 ноември – когато Православната църква бележи Въведение Богородично, а ние, светските хора, се поздравяваме за *Деня на православната младеж и семейство*. Напомняме си колко важни са мирът в семейното огнище, усещането за покой и уют в дома, любовта в сърцата, радостта и надеждата в душите. Желаем си здраве и благодат, за да са по-светли дните ни, по-леко да срещаме житейските предизвикателства. И като мислим за себе си и своите близки, естествено и непринудено се обръщаме към онези преди нас – към корените си, към образи, които помним или сме чували за тях. Към предци, с историите за които сме израснали. Всяко семейство носи спо-

На с. 3

Д-р МАРКО ИЛИЕВ

„ВОЙНАТА В ТВОРЧЕСТВОТО НА ЙОРДАН ЙОВКОВ“ ПРЕЗ ПОГЛЕДА НА ХРИСТО ВЕНЧАНЛИЕВ

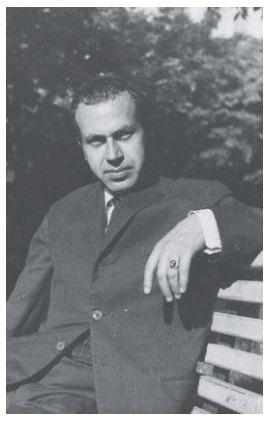

В наше време е трудно да можеш да кажеш/напишеш нещо по-различно от това, което са написали многобройните изследователи на творчеството на Йордан Йовков преди тебе. Но с книгата си „Певецът на Добруджа. Войната в творчеството на Йордан Йовков“ (Варна: „Онгъл“, 2021) Христо Венчанлиев доказва, че все още има незабелязани, недокоснати или съзнателно премълчавани страни, нюанси, факти от литературното наследство на големия писател, и най-вече по отношение на темата за любимата му Добруджа и трагичната ѝ съдба. Все още е „деликатна“ темата „Добруджа“ и „Добруджански фронт“ за много литератори, историци, политици, държавници…, поради геополитически, национални или чуждопоклоннически комплекси; или поради почти пълната нравствена асоциализация на българина към съдбата на другия до него. Има народи, които всяка година правят възпоминания, напомнят на света за извършен над сънародниците им геноцид от чуждестранни злодеи. А българите нито веднъж официално не са (въз) споменали за румънско-руския геноцид над отвлеченото добруджанско население в концентрационните лагери зад Дунав и в Западна Украйна.

Чест прави на Христо Геор-гиев – Венчанлиев, че изнася в книгата си „Певецът на Добру-джа. Войната в творчеството на Йордан Йовков“ голяма част от премълчаваното, за което стана дума по-горе.

На с. 2.

КАТЯ ВАНГЕЛОВА

ОСМИЯТ НАЦИОНАЛЕН ЛИТЕРАТУРЕН КОНКУРС ЗА РАЗКАЗ „АТАНАС ЛИПЧЕВ – 2022“ Е ФИНАЛИЗИРАН

Сдружението на писателите – Варна, финансово подпомогнато от Фонд „Култура“ към Община Варна, успешно проведе през настоящата 2022 г. осмото издание на станалия традиционен Национален литературен конкурс за разказ „Атанас Липчев“, в памет на известния български писател Атанас Липчев. Конкурсът е именуван на видния варненски творец, автор на разкази, новели, романи. Няколко са книгите му: „Вълча любов“ (разкази, 1986); „Тежки пари“ (роман, I част – 2004; II част – 2006); „Тихият бял Дунав“ (роман, 2005); „Фустанела“ (роман, 2009); „Пътят към зимата“ (роман, 2009); „Mailer Daemon или Другият бряг на реката“ (роман, 2010).

Националният литературен конкурс за разказ „Атанас Липчев“ вече има своя история, като за първи път се проведе през 2015 г. В него участваха 55 автори от България, Германия и Франция. През 2019 г. бяха изпратени 136 конкурсни творби от България и чужбина, които не само разшириха географията на отправените към нас текстове, но и значително увеличиха възрастовите граници на участващите. По време на пандемията се включиха по-малък брой произведения.

На с. 2.

ПОЕТИЧЕСКИ БЕЛЕЖНИК

ВАНИЛИН ГАВРАИЛОВ

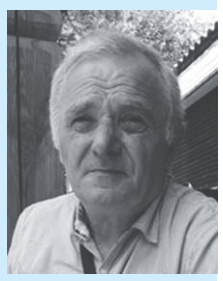

ИЗМЪЛЧАНИ СЛОВА

В памет на Атанас Липчев

С толкова любов разплете недокоснати
съдби!...
Път от Дунава към Лета за душите им проби…
В бури, в яхти, в аламани, в мрежи, пълни с паламуд –
в тях духът ти ще остане, всял у властниците смут!...

Стари улици на Варна помнят стъпките на лорд,
горд с душата летожарна, взел мечтите си на борд!...
Ако можеш, настигни ги измълчаните слова! –
Във сърцето, вместо в книги, се взривяват след това…

Не успя да донапишеш нашите тревоги ти,
но във книгите ти дишат най-човешките мечти!...
…На забравата реката… Мами другият ѝ бряг…
Знам, – очаква те оттатък Господ Бог със поглед благ!...

ХУДОЖНИК НА БРОЯ

ВАЛЕНТИНА ЧЕРНЕВА – CHERRY

Валентина Чернева – Cherry – „Пожелай си“

На с. 11.

„ВОЙНАТА В ТВОРЧЕСТВОТО НА ЙОРДАН ЙОВКОВ“ ПРЕЗ ПОГЛЕДА НА ХРИСТО ВЕНЧАНЛИЕВ

От с. 1.

В своя анализ на военната проза на Йордан Йовков, Христо Венчанлиев изхожда от разбирането на големия хуманист, „че духовното страдание крие неизчерпаеми сили, способни не само да се съпротивляват, но и да надмогнат смъртта, чрез мечтата и човешкия идеал“ в една отбранителна война. На такава основа са интерпретирани повечето от военните разкази на Йовков за двете Балкански войни и най-вече тези за Добруджанския фронт. Венчанлиев е доловил нещо, което е характерно за цялото творчество на писателя, включително и за военната му проза – тезата за единство на естетично и етично.

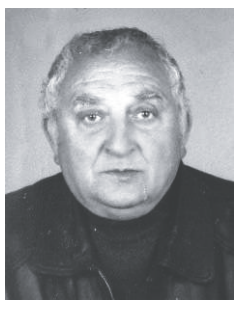

Акцентът в литературноисторическия очерк „…Войната в творчеството на Йордан Йовков“ е не върху мрачната панорама на жестоките сражения, а върху нравствено-емоционалните преживявания, лични и общностни, на героите. Подобно на Йовков, Христо Венчанлиев не героизира безумния устрем в атаките, вихъра на белите ескадрони, настланите с трупове добруджански полета, оглушителния трясък на шрапнелите. Българските воини участват в сраженията с чувство на синовен дълг към своя народ и Отечеството, граничещи със свои сънародници, насилствено отделени от Родината, които очакват освобождение от своите събратя. Те възприемат участието си във войната като нравствен дълг, защото мисията им е освободителна, а не завоевателна, каквато е на противниковите бойци. Разликата в мотивите на двете воюващи страни е подчертана от Йовков в разказите му за трите войни, добре доловени от автора на „очерка“ и проследени във всичките им нюанси. Измъчените трудови хора във военни униформи не размишляват за бойните действия в минутите за отдих, а за смисъла на своето участие във войната, за изгубените другари в

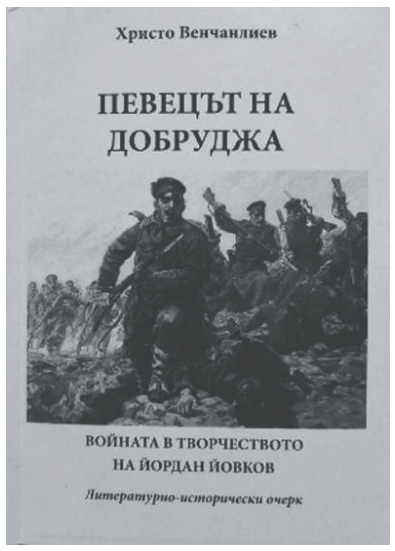

сраженията, за своите семейства, за земята, която очаква техните грижи и труд, за красотата на родната природа, за преживени веселия и тъги.

Нравствено-емоционалните и естетически нюанси във военната проза на Йовков е свободната ниша, която Христо Венчанлиев запълва със свои интерпретации, различни от тези на други изследователи на Йовковото творчество. В тази насока е находчиво хрумването на Венчанлиев да илюстрира нравствено-естетическата линия в „очерка“ с три емблематични разказа от военната проза на Йовков – „Българка“, „Белият ескадрон“, „Балкан“.

Особено внимание заслужават главите в книгата „Историческа справка“ и „Цар Борис III – Обединител“, с които се разкрива голяма част от премълчаваното, забраняваното, преиначаваното, оневиняващото чуждата агресия. Според мен това е ценен принос на Христо Венчанлиев, защото с изнесеното в тези глави на книгата се запълват празни полета в националната ни памет, в българската литература и историография. От тези страници на „очерка“ читателите ще научат, че по време на добруджанския фронт от септември 1916 г. – за четири месеца – Трета българска армия, командвана от генерал-лейтенант Стефан Тошев и подпомогната от една немска бригада и две турски дивизии, освобождава от румънско-руско-сръбските съединения цяла Добруджа и на 6 декември същата година българските войски влизат в Букурещ. Румънската столица е превзета и окупирана. Преди започване на войната, през август 1916 г., румънските власти откарват в концентрационни лагери в Молдова (и в Западна Украйна – б.а., М. И.) 40 000 мъже и жени от всички възрасти, подложени на жесток геноцид, от които оцеляват около една трета.

Христо Венчанлиев е първият, който публикува пълния текст на Крайовския договор, със седемте клаузи в него. Подписаните договорености от двете страни е максималното, което е можело да се постигне при тогавашната геополитическа обстановка. Добре е да се знаят исторически документи и факти, за да не се правят спекулации и произволни интерпретации от родни политици и държавници в ущърб на националното ни достойнство. Такъв е призивът на Христо Венчанлиев в книгата „Певецът на Добруджа. Войната в творчеството на Йордан Йовков“.

ОСМИЯТ НАЦИОНАЛЕН ЛИТЕРАТУРЕН КОНКУРС ЗА РАЗКАЗ „АТАНАС ЛИПЧЕВ – 2022“ Е ФИНАЛИЗИРАН

От с. 1.

Тази година – 2022-ра – получихме **142** разказа. Възрастовата граница на авторите варира между 18 и 70 години, с което на практика изпълнихме едно от най-важните си обещания – да приобщим младите хора на Варна и страната към богатите културни традиции на България в областта на литературата, философията и историята.

Приобщаването на младите хора към културата и традициите на българското разказваческо майсторство, както и осъзнаването им като необходимо условие за тяхното личностно и професионално развитие е нашият първи стимул. Грижата към националното творческо слово осигурява и ползотворно участие на младите творци в културни проекти в България и Европа. Приобщава всички български автори, живеещи в различни краища на страната и света като цяло. Чрез развитие и подсилване и на връзката между различните поколения в литературата и културата, Националният литературен конкурс за разказ „Атанас Липчев“ продължава ярката литературна традиция на града ни в съвременната българска и световна литература, за да може Варна в следващите години да се превърне в стратегически национален център на космополитния ни национален дух. Градът следва да представи своето място в европейското културно пространство именно с такива творци като Атанас Липчев, допринесли в един изключително труден момент в историята на съвременна България за съхранението на националния дух.

Наградени и журиращи от конкурса

Превръщайки конкурса в традиция, гр. Варна несъмнено привлече и ще привлича вниманието на писатели, литературоведи, културолози, университетски преподаватели, журналисти и други специалисти от цялата страна, а това ще се отрази благоприятно върху живеещите в морския град млади автори, предоставяйки им по-добри перспективи за изява.

Националният литературен конкурс за разказ „Атанас Липчев“ е анонимен. Това дава възможност да бъдат оценени творбите на много нови млади автори, художествената стойност на техните текстове и тяхното разказваческо майсторство. Журито съблюдава и конкурсните творби да се доближават до стила на Атанас Липчев. Тази година най-много са участниците от София. Включиха се и много творци, живеещи в различни части на страната и по света. Получихме текстове от Белгия, Франция, Съединени щати и други места. Творбите бяха оценявани от тричленно жури в състав: Иван Доброгледски – заместник-председател на Сдружението на писателите – Варна; Георги Венин – началник-отдел „Градски празници и честания“ в Дирекция „Култура и духовно развитие“ на Община Варна; професор Сава Василев – преподавател във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, доктор на филологическите науки, който е и председател на тазгодишното жури. На тържествената церемония не успя да присъства почитаната от нас съпруга на Атанас Липчев – госпожа Даниела Липчева, поради здравословни причини.

Награждаването на лауреатите от конкурса се проведе в Арт салона на Радио Варна. От 142 разказа, журито селектира 11, които получиха следните парични и предметни награди:

1. Първа награда и 500 лева – за разказа „40 дена“, автор: Иван Ангелов Иванов, родом от Димитровград, но от дълги години живеещ в Белгия.

2. Втора награда и 300 лева – за „Дядо Йорго гледа“, автор: Михаил Георгиев Мишев – Михаил Вешим, от София.

3. Трета награда и 200 лева – за „Шерия справедливата“, автор: Женя Димова Филипова от с. Голямо Дряново, община Казанлък, област Стара Загора.

4. Първа поощрителна награда и 100 лева – за „Шапката“, автор: Тодор Николов, София.

5. Втора поощрителна награда – за „ Страст“, автор: Андрея Илиев от София.

6. Наградата на Галерия „Арт Маркони“ и Ваня Маркова – картина, отиде при Ангел Иванов от София и неговия разказ „Баща“.

7. Наградата на нашия верен медиен партньор – Радио Варна, получи младата и талантлива Мадлен Свиленова Аспарухова от град Видин – за творбата си „Теменужки“.

8. Наградата на Фондация „Слово“ и Стела Рускова – картина, получи младата надежда на Сдружението на писателите Варна – Мартин Лазаров.

9. Графики на варненския художник Венцеслав Антонов получиха: Пламен Глогов от София – за разказа „Задачата“; Ваня Велева от Ямбол – за разказа „Екзекуция“; Росица Стратиева от Пловдив – за разказа „Хей, момиче…“.

Празничното настроение на събитието бе подсилено от поета и бард Красимир Йорданов, член на Сдружението на писателите – Варна.

Сдружението на писателите – Варна, връчи благодарствени писма на Радио Варна, Галерия „Арт Маркони“ и Ваня Маркова, на фондация „Слово“ и Стела Рускова, и на художника Венцеслав Антонов – за подкрепата в реализирането на този значим за нашия град и българската литература конкурс. Основната подкрепа и финансирането на проектите дължим на Община Варна, Фонд „Култура“.

И накрая, да отбележим – според статута на Националния литературен конкурс за разказ „Атанас Липчев“, отличените разкази поетапно ще бъдат отпечатани във вестник КИЛ („Култура, изкуство, литература“), а ще бъдат публикувани и в сборник, който ще бъде издаден през 2023 година.

ДОБРЕ ДОШЛИ!

На 26 септември 2022 г. в Дома на писателя – Варна, бяха обсъдени заявените преди това кандидатури и бяха приети следните автори (по азбучен ред): Боряна Атанасова, д-р Веска Дучева, доц. д-р Добрин Паскалев, Красимир Йорданов, Марин Урумов, доц. д-р Масис Хаджолян, Мая Цекова, Пламена Димитрова, Тодор Бомбов, Стела Костова и Тодорка Ефтимова.

Приветстваме ги сърдечно с добре дошли!

In memoriam

ДАНКА СТОЯНОВА

(1.09.1940 – 21.09.2022)

ГОСТУВА НИ

МАРК ХАЙДРИХ

ДЪРВО

Дърво – съпротивява се;
дървото се изметва,
така се казва.

„…дървото се изметва!“
е народната приказка.
Дървото се съпротивява,
о, боже, наистина!

Скърца.
Постоянно скърцане.
Постоянно скърца
дървото.

Охкане,
стенание:
стенещо дърво –
постоянно!

Все се измята
нагло.
Някога
някъде по света
отсечено,
както се полага.
Отсечено дърво –
и към някоя сграда
за красива,
практична,
интериорна –
за божествена мебел!

Оформено дърво.
Неговото нагло лице,
неговите много
нагли лица.

С всяка дупка на ствола,
с всяка следваща
резба,
с всяка обработка.

Постоянно,
постоянно скърцане…
Скърцане…
Скърца дървото.

Какъв шум!
Кой може да спи?
По обед
сега една дрямчица?
A well needed shut-eye,
(ъ уел нийдид шат-ай)
когато стълбите охкат,
стълби от дърво,
стъпало след стъпало.

През нощта,
когато гредите на покрива издават
звуци –
шум нощем,
постоянно:
още една цепнатина
в материала,
още една…

И те правят невъзможен
живота в покой:
където дървото се измята,
не може човек да живее!

То ни кара да изглеждаме смешни;
то живее,
дървото живее,
то се движи
невидимо за окото.
Не отива никога далеч –
само милиметър –
и въпреки това…

То отива на поход:
ден за излет.
Дървото завива към планината…
Колко нахално!

Да, може да се каже,
че дървото никога го няма,
никога не е там,
където го очакваш предния ден.

То води един живот
покрай мен и теб,
покрай всички нас,
то напира.

Това е натрапване,
Приплъзване.
Дървото –
дърво по дърво…

Яко дърво,
стабилно.
И ние сме робите
на неговата цинична природа.

То,
то се смолѝ,
дървото цъцри смола.
Имали ли сте
някога и вие
смола по ръцете?
Идва смолата
направо от ада.

„Естествено прораснал материал…“,
мънкат майсторите.
„Високата песен на годишните
пръстени…“,
подгласят дърводелците.

Знай, дърво:
И аз живея,
и аз работя,
дърво.

Постоянно,
непрекъснато,
като товарно животно
работи то в мен.

Но това, което искаш, няма да стане!
Твоите стружки ще паднат, дърво,
защото аз имам една
такава мисъл,

която дълго
дялках, обработвах.
И ще я назова
„Огън“…!

Превод: Ирена Димитрова
Художествена редакция: Георги Венин

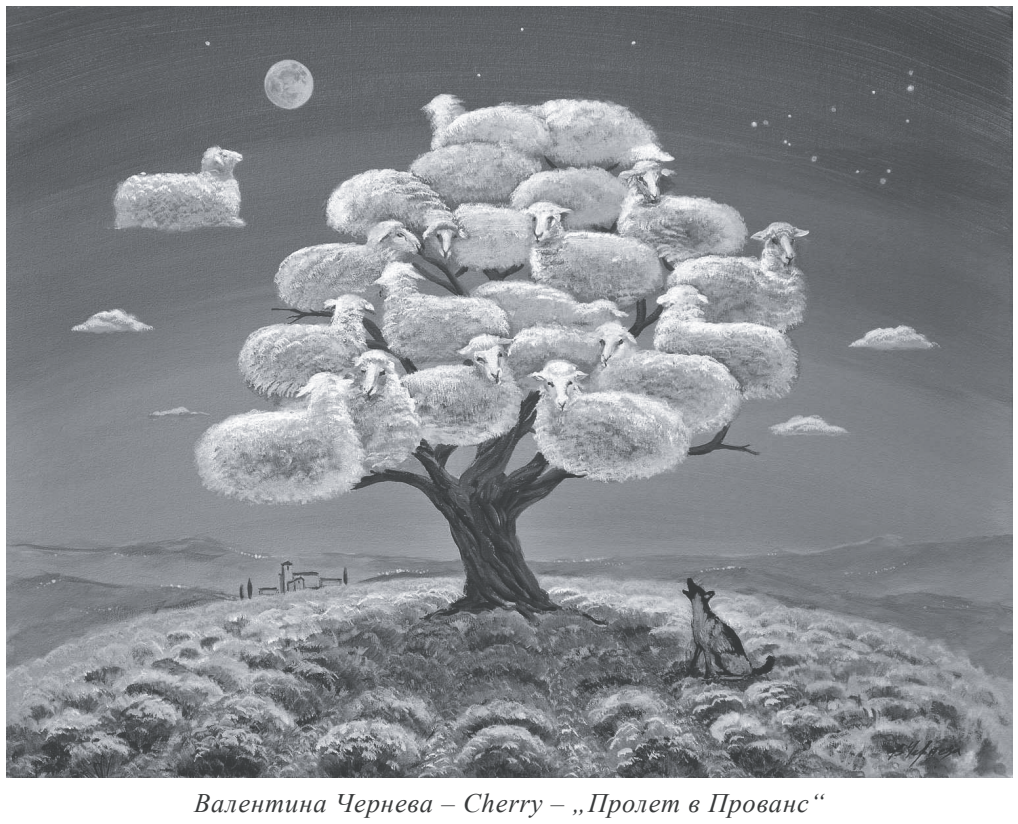

Валентина Чернева – Cherry – „Пролет в Прованс“

ВТОРИ ПОЕТИЧЕН КОНКУРС ЗА ХОРА В НЕРАВНОСТОЙНО ПОЛОЖЕНИЕ **на тема: „ЛЮБОВ И/ИЛИ ВОЙНА“** ПОД ПАТРОНАЖА НА ОБЛАСТНИЯ УПРАВИТЕЛ – ОБЛАСТ РАЗГРАД

Темата на конкурса предполага отразяването на човешките чувства и мисли в една извънредна ситуация, в която е светът, а не политика. Затова всяка творба, насочена към определена страна във военния конфликт, няма да участва в съревнованието. В конкурса могат да участват всички, пишещи на български език, от всяка точка на света.

Изпращайте на имейл: dachogospodinov@gmail.com – до 3 (три) поетични творби по темата, придружени със справка за автора. Справката да включва: трите имена, № и дата на решение от ТЕЛК (участници в първия конкурс не е необходимо да го правят), имейл, телефон и пощенски адрес. Краен срок за изпращане на творбите: 31.01.2023 г.

Награди:

Първо място – **200 лв.**
Второ място – **120 лв.**
Трето място – **80 лв.**

Ще има и поощрения, чиито брой ще зависи от броя на участвалите в конкурса. Журито е в състав: Дачо Господинов, Мариета Илиева-Пигелер и Иван Димитров. Резултатите ще бъдат обявени на 14 февруари 2023 г.

За справки: тел. 0878896375 – Дачо Господинов.

© Дачо Господинов © e-Lit.info Сайт за литература, 2022 г.

МАРИН УРУМОВ

Мъжът на петдесет и пет
е огнен залез.
На летен ден завършекът от злато.
След бури и вълни е стихнал залив.
За мръзнещ – циганското лято.

Мъжът на петдесет и пет
е степен вятър,
разгарял и жарави, и пожари,
издигал птици, граници пресякъл…
и не познаващ господари.

Мъжът на петдесет и пет
е цитадела.
Белязан от предателства и битки
той крепост е… и стоплена постеля
приготвена в дома на скитник.

Мъжът на петдесет и пет
е старо вино,
опило те с надежда и наслада,
забравила за всичко непростимо…
и за простимото награда.

Мъжът на петдесет и пет
е ласкав полъх,
накарал те отново да се смееш,
загърбила злощастие и горест…
и да копнееш да живееш.

26.10.2022 г.

КОЛОНКА НА РЕДАКТОРА

ЗА ПРАЗНИЦИТЕ И ДЕЛНИЦИТЕ

От с. 1

мени за поне няколко поколения назад. Повече или по-малко, те разкриват и социокултурната ситуация на своето време, разгръщат се на фона на по-голямата, националната история. И неусетно Денят на семейството ни връща към Деня на будителите, за да ни отгласне по обратен ред към мисълта и надеждата за бъдното, за децата ни, на които сме длъжни да предадем. Не само своето знание и опит, но и онова, другото, което ни крепи като Народ.

ВАНЯ КОЛЕВА

МАРИН БОЯДЖИЕВ ПРАЗНУВА 80-ЛЕТИЕТО СИ

Марин Василев Маринов – Бояджиев, е всред дългогодишните членове на Сдружението на писателите – Варна, и един от водещите автори на вестник КИЛ („Култура, изкуство, литература“). Стихотворението му „Преди отплаване“, подписано с името Марин В. Маринов, се появява в брой 2 за август 1992 г. В брой 4 от септември 1992 г. излизат стихове от цикъла „Горчиви морета“. И от тогава до сега той е деен сътрудник, добър съветник и съмишленик. Човек с будна съвест и ярко творческо присъствие.

Марин Бояджиев, чиято 80-годишнина честваме, е роден на 12 декември 1942-ра в село Мурна, сега Комунари, Варненско. Завършил е Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“, специалности „Български език и литература“ и „История“. Работил е като журналист и учител. Един от основателите на Кабинета на младия литературен работник – Варна. Публикува в централния и местния печат и в литературни сборници. Негови творби са превеждани на чешки, полски, руски език. Автор е на книгите: „Денонощни аберации“ (стихове, 1990); „Мистерията „Курск“ (публицистика); „Чувам небесните камбани“ (2009); „Писма от Източния Балкан“ (поезия, 2010); „Деветият вал на отвъдното“ (2016); и „Азбука на търпението“ (поезия, 2019), която съвсем скоро (2022) излезе с второ, разширено издание. Авторът споделя: *„Седемдесет и пет години уча азбуката на търпението и записвам.“*

Марин Бояджиев поетизира *природата*. Жива и нежива природа, с различните ѝ проявления и взаимовръзки, са обект на художествено претворяване, но и импулс, провокация за емоционално-интелектуалните преживявания и дирения на лирическия аз. Защото човекът е неразривно свързан с природата – живее с нейните ритми и енергии, усеща и разбира вибрациите ѝ, разпознава движенията и промените в нея. Но и част от *културата* е човекът – това определя „картината“ за света, която Марин Бояджиев съгражда, също и „рамката“ на тази картина. В своята условност „рамката“ е повод за поета да промисли и осъзнае съдбовни въпроси, да открие дълго търсени отговори, да провиди решения. И да ги изкаже във възможно най-синтезиран вид.

За лирическия аз природата е неговият истински роден кът, дом и място за реализация. Но тя *не е* пасивна среда, в която азът води своя природосъобразен живот. Природата не е обект на изображение, а субект – жив и пълнокръвен, наблюдаван и сам наблюдаващ, размислящ, пулсиращ. Тя е метафоричен образ, разкриващ човешките вълнения и тревоги, но и сама е активно действащ персонаж. Функционално многопланов символ за Марин Бояджиев е *кръговратът на сезоните*. В различните си лица сезоните – образи, носят спомена за традиционното им възприемане, но и го преодоляват, за да се проявят с допълнителни и често изненадващи характеристики. Сезоните са съзвучни с настроенията на лирическия аз. В хармонично единство са и вибрират с пулсациите в душата му. В разноликостта си те носят спомена за традиционното им възприемане, но и го преодоляват.

Пролетта е символ на обновление и разбуждане за нов живот, но и мечтание за края на земния човешки път. Идеята за пролетта като време на всеобщо възраждане се трансформира в очакване на бъдното, когато душата ще се пресели в други измерения („Да можеха на пролет и душата ми да вземат…“).

Лятото, сезонът, който олицетворява Слънцето, топлината и живота и в който е съдбоносното за земеделците време – жетвата, преосмислена в библейските текстове като метафора на Божия съд (Мат. 9:37-38; Лук. 10:2; Иоан. 4:35-38; Откр. 14:15), у Марин Бояджиев е символ на съзряване и пълнота – в природен и в социален план. Пролетта и лятото, обединени според традиционния народен календар на българите в един общ природен и стопански цикъл – *летния*, са симетрично изражение на човешкото развитие, особено на най-резултатния и творчески съзидателен етап от живота на човека като индивид, но и по отношение на общността („Дали не изпреварих някого…“).

После е *есента*, която народният календар мисли като част от зимния цикъл. През есента селските стопани прибират плодовете от своя труд. В символичен план тя е време за равносметка, свързва се с остаряването на човека. За Марин Бояджиев есента е символ на помъдряване и постигане на особено знание. Тя е навлизане в дълбините на своето аз, себеопознаване и проглеждане в себе си – в този смисъл е *завръщане* у дома. Но и проникване в своите и чуждите беди е есента, затова лирическият аз е унил, посърнал („Мина лято. Дъждове заваляха…“). Есента е извор на меланхолност. На тъга по провалени или неосъществени мечти. На болка за причинени разочарования на близки и по-далечни люде. Тя е преход и символ на несигурност, нестабилност, неяснота. Оттук са мрачните настроения, сред които се прокрадват и нотки на скръб („Мъглива есен е. Животът е несигурен…“). Разпознава се тук традицията на Атанас Далчев, според когото „подир толкова пролетни дни“ е съдбовното „есенно скръбно завръщане“ в „безутешната бащина къща“, превърнала се в „спомен далечен“, тъжен „спомен от минали дни“ („Есенно завръщане“, 1924).

Динамичното преливане между *пролет, лято и есен* отвежда към *зимата*, традиционно мислена за време на покой, сън и смърт. За човека тя е време на слабост, безнадеждност, на преход към финала на земните дни. Тази символика е присъща за стиховете на Марин Бояджиев. Но лирическият аз не се бои от зимата: „…аз напук на всички пак живея!“ („Вляво – камъни и сипеи, / вдясно – букова гора…“). В зимата той вижда красота и хармония, а зрително-слуховото ѝ присъствие му дава сила да продължи. Защото знае, че дори бездомното щурче не спира „да търси може би човека, за да му пее в самота…“ („Потъвам като в пряспа / в слънцето на февруари...“).

Диренето и „*извоюването* [на] *човека в българина*“[1] като проблем на творчеството, отстоява избралият да бъде културен водач – Пенчо Славейков.

Марин Бояджиев помни заръките на предходника и съзнателно или не, не спира да търси Човека. Чрез крехки и беззащитни създания като щурчето („Потъвам като в пряспа / в слънцето на февруари...“) или врабеца („Врабецът движи лък по гласните си струни…“). Чрез метафорично сътворени образи като „розовите пръстчета на чая“, които вдъхват чувство за уют и топлина и така допълват необикновената и светла зима картина: „Прекрасна утрин. Сняг и студ – / дори дъхът замира върху устните“. А тя, зимната картина, с въздействието на консонанса (Р, С) и алитерацията (Д), се оказва специална, магнетична. Всред светлината и белотата, символично въплътени в словата „утрин“ и „сняг“, за кой ли път лирическият аз размисля над това, „че има толкова неща на този свят“, които човек не знае, а е добре да научи, да разбере („Прекрасна утрин. Сняг и студ…“).

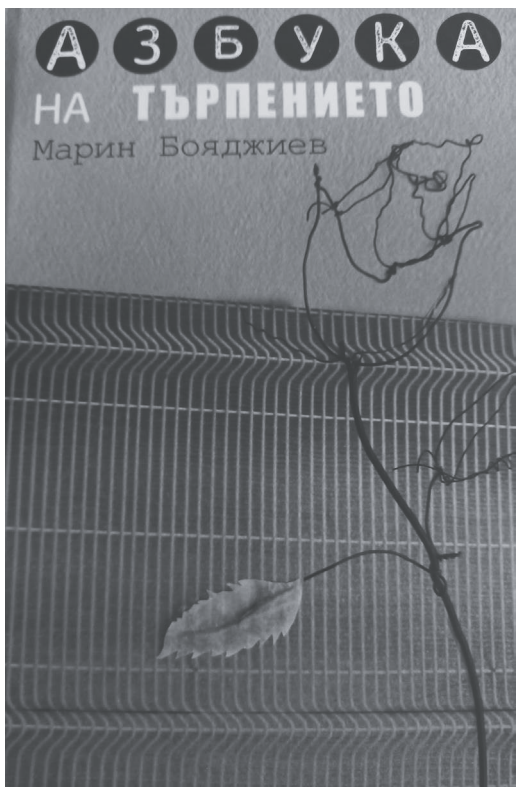

С любопитството на откривател, търсещ знанието, и с вяра в доброто живее лирическият аз. Не се отказва да чака „вест от лятото“ – макар да знае, че „светът си отива бързо“ („Мина лято. Дъждове заваляха…“). И дали от мъглата и дъждовете, или от всеобщата несигурност на живота, но усещането за завързване, стягане, ограниченост незримо тегне над стиховете на Марин Бояджиев. Човеци и природа са в неизвестност, в незнание, изразено с алитерациите (основани на Н, П) в: „Напред – назад. Напред – назад. / Не знае никой пее или плаче“ („Врабецът движи лък…“). Всеобщата обърканост надхвърля границите на човешкото пространство. Тъгата се разраства неимоверно, до безграничното и необозримото: „Идват дни, когато / дори ръката Божия се уморява…“ В привидно спокойния тон на поета, без кризис и катаклизми, без крясък и излишен шум – сдържано, смирено, посредством символното изображение на изморената Божия ръка, Марин Бояджиев разкрива сложността и противоречията в човешкия свят. Много са изпитанията, изтощителни са, но човекът няма как да избегне „чашата горчива“, която му е отредена („Идват дни когато…“). И не би могъл – щом дори Господ Иисус Христос не я отминава (по Мат. 26:39)[2].

Лирическият аз на Марин Бояджиев не протестира, не се сърди. Ако търси нечия вина, той се обръща първо към себе си: „Дали не изпреварих някого, / когато стъпих на земя?“ („Дали не изпреварих…“) И ако в напрегнатия ден се опитва да намери причината, за да приеме и примири последиците от случващото се, то в съня си, когато душата му блуждае в други пространства и измерения, лирическият аз неизменно *се завръща*: „…пак в онази долина, / където над реката коленичил, / ще гледам как е подреден света…“ („Очите не ме слушат и заспивам…“). Пречистен от умората и дневните грижи, успокоен, сякаш през очите на дете той наблюдава как: „Светът заспива върху моето охлузено коляно“ („Светът заспива…“). Тогава, в светлината на детския взор, всичко е различно. И козарят, който слиза от скалите с разделеното си стадо; и Луната, подреждаща звездите; и лалугерът, който успява да изрови семейното си ложе („Козарят слезе от скалите…“). И козите са различни, сякаш по-добри; и „любезно“ поглеждат към човека, и търсят неговата галеща ръка („Когато издоя козите…“). В такива часове: „Кълвач се труди и лекува болното сърце, / а мравка лази ме и пита / дали по-дълго ще остана тука...“. И после: „На гости идва кехлибарена пчела / от благодарност каца на ръката ми / и жило ми подава...“ („През белите пердета…“). Ако козата е символ на жизненост и творческа енергия, на превъзходство (обитава високите места, скалите, но и слиза в ниското, при другите) и мъжественост, то Луната е образ на Великата богиня майка и женското начало, на раждането и смъртта. Ако мравката символизира трудолюбие, ред, добродетелност, но и подчинение, то в образа на пчелата към тези значения се добавя смисълът на чистота, душевност, на безсмъртие и прераждане.

Марин Бояджиев дискретно олицетворява, одухотворява обектите. Зоо- или фитоморфни, или елементи на Космоса, те са сродни и близки до човека. В съзвучието и единомислието между видовете се оглежда жаждата на аза да го има, да остане. Да мислят за него и когато няма да е тук.

Кратки са и бързо отлетяват часовете на вълшебна хармония. Природният цикъл следва своя ход и започва развиделяването („Развиделява се…“; „През белите пердета…“). Реалиите на културата (пердетата), дори в своята белота, са част от един друг свят – далеч не така хармоничен и добър. Пердетата, както и стъклата („Дъждът на кални капки…“), прозорците („Отново мракът се удави…“) са бариера, преграда между човешкото пространство и природата. Знак на културата, пердетата и стъклата на прозорците са носители на деструктивното.

Дъждът на кални капки
се стича по стъклата…
И с крокодилски сълзи плаче
изгубеният град…

Природата отстъпва пред културата. Пространството рязко се свива – до „точица една“, едва забележима, но неделима от вечната природа („Колко малко е прозорчето…“). Денят налага присъствието си. С това – и задълженията, които понякога са неотложни: „И е време вече бръснарят да идва / и дърварят своята брадва с мерак да наточи…“ („Твърде рано пристигна…“). Целенасочено търсени са визираните от поета деятелности. На *бръснаря*, който през Българското възраждане е свързан с кафенето като пространство за обсъждане на важни обществени проблеми и актуални събития – например у Иван Вазов: в кафенето на Хаджи Ахил от едноименния разказ; в Джаковото – в „Чичовци“, Ганковото кафене – в „Под игото“. Кафенето е място, където се разкриват истини; където най-добре се прояснява характерът на човека, неговата същност – според разкази на Петко Тодоров: в Дончевото кафене от „Няма вече…“, но и кафенето на Миндито от „Светът му крив“, където с метафоричната употреба на заетия от народната реч фразеологизъм: „Че кой го бръсне?“ – се разбира защо никой не цени хаджи Юрдан. Случващото се в кафенето се оказва във връзка – по-скоро мистична, символна – с бръсненето. А бръснарят е както гостоприемен домакин, така и особен вариант на палача[3]. Бръсненето и подстригването в символичен план отнемат силата и свръхестествените качества на индивида. Знае се: от старозаветната легенда за Самсон (Съд. Изр., гл. 16:13, 17) и древногръцкия разказ за Низ, царя на Мегара, през вярата в зловредната сила на магьосниците, позната в целия индоевропейски ареал[4], косата на главата се схваща като местонахождение на душата и на магическа сила. Отнемането на косата/космите мистично лишава човека от силата му. Това знание е архаизъм, отживелица за съвременния свят, но деятелността на бръснаря и приборите, с които работи, мистично го нареждат в един семантичен ред с палача и *дървосекача*. Още повече, в българския фолклор човекът и дървото са изоморфни. В народнопесенни мотиви девойка предупреждава: „Дърво да не сече, / че ще отсече / мойта равна снага“ (БНТ, 7, 1962, с. 491), а при нарушаването на този запрет, както става във варианти на мотива за Будинска Яна, от отсеченото дърво протича кръвта на момата

На с. 9

КАТЯ ВАН-ГЕЛОВА

КАТЕ-ХИЗИС

В разтворената книга на живота
с перо, топено в кръв неукротена,
записваш битието си тревожно...
Картонените кводи тихо стенат.

И нищо, че поука бе Потопът,
в душите – само глинени пашкули.
Живецът на праха е дупка джобна
сред звездна кал и идоли издути.

Нима не ни достига шепот щурчов,
въздишка на трева и слънце топло?!
Свещена планина ли? Значи, буря,
преначертала Пътя и Живота!

НЕБЕСНИ СТЪПАЛА

Навярно времената ще изплачат
най-тежката ни участ и Голгота!
И ще се свърши вече Злото,
а Светлината ще е еднозначна.
Така, на пътя между две октави,
сами ще пишем книгата свещена,
и никога душата приземена
не ще осъмне в ничия представа!
Небесни стъпала ще ни повикат,
а ние възхитени ще прекрачим,
натам, където Бог е пеленаче…
И пак: начало… слово… и молитва.

ДИМА ДИМИТРОВА

НЕ ИСКАМ

Недогоряла клада е душата ми.
Съшивам ред по ред
парченцата на моя
пъзела-живот.
И чистя дълго, търпеливо
зърната от осила…
Сърцето ми – замлъкнало гнездо –
е птица със опърлени крила.
Но аз не искам да бъда
овехтял поет!
Със хленч и
молитвено издигнати ръце
за младост и любов
сълзи да лея!
Не, не искам!
По килим от дива лайка
да е съденият път.
С аромат опиянена,
в шепа да крепя света.
И над мене после нека
тихо да вали безгрешен,
чист и бял снегът.

СЛЕДАТА

Под небосклоните превити
снех дрехата на гордостта.
И примирена през тревите,
вървя натам, към старостта.

Валентина Чернева – Cherry – „Пролет иде“

Обрулено дръвче – аз помня
сезони – слънце, дъжд и мраз.
И всякое листо е спомен
от туй, което тук бях аз.

На всякое листо написах
със радост и безкрайна жал
изстраданата моя истина,
светът която ми е дал.

Като бреза трептя в позлата.
Излъчвам тиха светлина.
Във всеки лист тежи следата
на минала оттук жена.

СОЛТА НА ЖИВОТА

Към корените се завръщам
и жадно търся същината –
онази сплав единосъщна,
на случките и на нещата.

В тях няма трикове и пози.
Те на живота са солта.
Прозрачни като бяло грозде,
като добри звезди в нощта.

Като усмивка детска, блага,
те разведряват моя свят
и правят като в древна сага
деня ми слънчев и богат.

ВАНИЛИН ГАВРАИЛОВ

ДУШАТА НА ПОЕТА

Не надничайте в душата на поета –
вдишва тежко тя всемирната печал,
но от обич безрезервна е обзета.
Всеки недолюбен полъх там е спрял…

Няма нищо вътре, дето да ви дразни –
куп проблеми, проза и човещина…
И не са ѝ чужди земните съблазни,
често се нагърбва с вашата вина…

Страда, че е време тъй непоетично,
страда, че се гаврят с вашата съдба…
Страда, че големи хора вече сричат,
безписмовна пропаст дебне под ръба…

Не надничайте в душата на поета –
там не ще проблеснат златните яйца,
а лежат навярно няколко куплета
с още ненаболи в ритмика перца…

Но във таен ъгъл, някъде на тъмно,
къта тя надежда, разговаря с Йов –
пред очите ви прогледнали да съмне,
докато отглежда вашата любов!...

ИВАН ЕДРЕВ

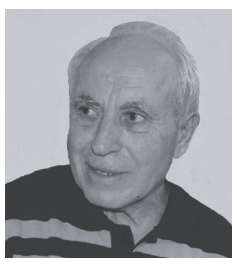

НЕБЕСНИ ПОСЛАНИЯ

Любовта ми говори
на „Ви“.
Любовта ми до мене върви –
на една ръка разстояние –
и ми шепне звездни послания.
Любовта обещава ми Рая.
Колко дълъг е пътят, не зная…
Пред небесните райски врати
любовта заговори на „ти“.
И целуна ме… Сбогом това е…
После без мен влезе в Рая.
И разбрах – любовта не е моя.
Или за нея не съм достоен…
Аз оставам пред Рая заключен –
на любовта си вярното куче.

ПРИКАЗКА ЗА МЪЖЕ

В прегръдките на ледения вятър,
с целувките небесни на снега,
върви мъжът, забил очи в земята…
От любовта си търси той следа.

А би могъл на топло да се свие,
да се спаси във кръчмата от студ,
бутилка тъмно вино да изпие…
Но той е трезвен, влюбен… Значи, луд.

Върви… Посоката дали той знае?
И го поваля снежният вртоп.
Ще стигне своята любов накрая,
в краката ѝ ще падне – верен роб.

А може би снегът ще го затрупа.
До любовта си сладко ще заспи.
(Нали сърцето женско е хралупа.)
Ще спи… Снегът додето се стопи.

ВАЛЕНТИНА ЛОЗОВА

АЗ НЕ ПИТАМ ДАЛИ СИ ЛЮБОВ

Аз не питам дали си любов.
Та какво ли значение има,
щом със теб се усещам свободна,
защитена и ненаранима;
щом усмивката грейва във миг
и със твоята дълго танцува;
щом ръцете се сплитат сами
като четка за нежно рисуване.
Аз не питам дали си любов.
И не искам да правя дисекция.
То е ясно, щом дишам отново,
си билетче за полет и вечност.

ОБИЧАЙ МЕ

Обичай ме, когато съм море,
събрало всички искащи въздишки,
поройните и кратки дъждове,
когато съм позната и различна.

Обичай ме, когато съм въпрос –
въпрос, очакващ отговор веднага,
когато съм река, рушаща мост,
разбрала, че седло не ѝ приляга.

Обичай ме, когато съм букет
от пъстри чувства, мисли и идеи,
когато съм и грог, и сладолед,
когато ти бърборя и немея.

Обичай ме такава… и прости!
Или хукни далеч. Не се обръщай!
Очи затварям. Ще броя до три.
Разсъмне ли, за тръгване е късно.

СТЕФКА МАРИНОВА

НОКТЮРНО

1.
Ранена птица сви крилете си
във сухите треви.
И тихият им плясък
сърцето ми проряза.
Есен е. И всички си отиват.
Не губя само себе си.

ОСМИ НАЦИОНАЛЕН ЛИТЕРАТУРЕН КОНКУРС ЗА РАЗКАЗ „АТАНАС ЛИПЧЕВ – 2022“

ИВАН ИВАНОВ

Иван Ангелов Иванов е роден на 4 ноември 1974 г. в Димитровград. Живее и работи в Белгия. За разказа „40 дена“, с който участва в Осмия национален литературен конкурс „Атанас Липчев – 2022“, получи първа награда.

40 ДЕНА

След като душата втори път Му се поклони, Бог повелява тя да бъде отнесена в ада и да види местата за мъчение. На 40-ия ден отново бива издигната за поклонение Богу и сега вече Съдията определя съответстващата на земния ѝ живот присъда.

Св. Макарий

Бабичките са в черни бронирани жилетки и за повечето от тях краят на септември е началото на астрономическата зима. Слънцето минава внимателно между пожълтелите листа на двете стари асми. Няколко разклатени маси по преметеното за помена селско дворче. По-нататък къкри казан боб. Разклатените маси са украсени с последните за сезона мухи, шишета жълта ракия и хлябове с набучени свещи. Гостите сядат, кръстейки се несръчно. Къщата е разкривена, като повечето поканени.

– За Бог да прости – дава баба Стойка на всеки по две вафли и чифт пластмасови чорапи. Майка е на Петя. Петя мирише на хубаво. 40 дена, откак снимката на бай Иван Делин се появи на стълба до църквата. Този стълб е по-дебел от другите заради количеството некролози, лепени по него от 1962 година насам. Краят на септември е удобен за помени, си казва Петя.

Петя е дъщеря на Иван Делин и със статут на постоянно пребиваваща в Северна Франция. Може и по тениска да празнуваш 40 дена от смъртта на баща си. Във Франция сега трябва с яке. И с Антоан. Лил е сив град, като косите на бабичките. Включително и през лятото. Не бях ли чела някъде, че лятото не е сезон, а състояние на духа? Или това са просто глупости? Аз съм Петя, чистачка на къщи във Франция и световна шампионка по четене на глупости. „Как да изгубим 15 кг за 15 дена“ и други американски народни приказки. „За безпокойството или как да победим страха от живота“. В превод на български сигурно – „мечка страх, мен не страх“. Превод и субтитри: Петя Иванова Делева, на 45 години, с депресия и гърди, които все още не висят много. Млъкни! – такива неща не се говорят на помена на баща си. Поне почакай до утре. В продължение на 40 дни душата на починалия скита около дома и любимите си места за пушене, в отчаян и тъжен опит да се върне. След 40-ия ден заминава завинаги, при условие че се направи помен, като се избягват теми за висящи гърди. Нещо като виза за отвъдното. Като тази, за Франция, която навремето взех благодарение на Антоан. Квачката от посолството, която пита: „Човекът с Вас – баща Ви ли е?“ – „Произ-ве-дено в Ма-лай-зия“ – срича Маринчо по опаковката от чорапи и си чеше крака с другия. – „Ей-на, – протестира умерено дядо Жеко – и едни чорапи не можем да оплетем, та чак от Мала Азия ги поръчват.“ – „Малайзия“ – стреля с водния пистолет Маринчо по една от бабичките, ала тя, благодарение на бронираната жилетка, оцелява. – „Мала Азия, Малайзия – соли дядо Жеко доматената салата. – Все Анадола. Дедо Еню на заточение там е ходил през турско.“ Всичко е относително. Кое заточение ли е за предпочитане? В Анадола или в Лил? Нямам право да говоря така. Нищо не ми липсва. Хладилникът е пълен. Само бутилките вино са празни. Аз си избрах този път, а и Франция не е още в пълен упадък. До който си постелиш, с него ще легнеш. Ох, май не се казваше точно така. Няма значение, при мен е точно така. И без това нищо не правим. Антоан заспива по-бързо, отколкото аз чета за диетата на Дюкан. Той е невинен човек. – „Помени, Господи, душата на твоя починал раб Ивааааааан – запява свещеникът, който пристигна малко навъсен, от факта, че скъсал ангренажен ремък. Три покойника ще идат най-малко за един двигател на старо. – И всички сродници по плът и им прости всички волни и неволни прегрешения...“ Не обичам думата „плът“. Напомня ми за нещо нечисто. Ако приемем, че аз съм от плът и че тя е нечиста по принцип, то излиза, че и аз съм... – „Бабо, кой е Господ?“ – презарежда Маринчо водния пистолет с лимонада, към която прибавя оцет. – „Този, който ни е създал всички, баба – отвръща баба му. – Дочо, подай хляба нататък.“ – „Защо ни е създал?“ – не спира Маринчо и уцелва една муха, която пада мъртво ранена в една от чиниите с варено жито. „За по-весело“, си мисли Велин, известен с факта, че от седем години търси калник за опел. – „Богът ни е създал – намесва се бай Илия, колега на Иван Делин от жепето, – за да има живот по Земята, мойто момче.“ „За да... – Богът създаде живота, пък демокрацията го откраднa – прекъсва го Панка и се изчервява моментално. – Ей-на, стотина души нямаме в село. Всичко окрадоха!“ – „Извинявай, Панке – стреля от упор Недялка. – Ама и да ти се иска да върнат комунизма, няма да стане. Хвала Бога, и турското робство мина, и той мина.“ – „Айде стига – забоботва дядо Илия. – Не сте на митинг. Помен е това.“ – „Твоята правда е правда вечна – продължава отчето. – И твоето слово е истина. Защото Ти си възкресението, животът и покоят на починалите Твои раби, Христе Боже наш, и затова на тебе отдаваме слава с безначалния Твой Отец, и пресвятия, благ и животворящ Твой Дух, сега и всякога и във вечни вековеееееее. Амиинн.“ – „Бог ни е създал – върти, забраденатa си глава Тянка. – Защото ни обича, лелиното.“ – „Не е вярно!“ – реагира Павлина, която, освен внучка на една от бабите, е и експерт по къпане на котки. – Татко ми каза, че като се обича, се прави бебе. Къде е моето бебе? Ти избяга от него, Петя. Както и да е, а и то отдавна не е вече бебе, а 22-годишна студентка някъде из Европа. Не дойде на погребението на дядо си. Ти си виновна. Трябва да спра да си повтарям това. Тя живее при баща си, но се чуваме често. От 18 години е така. Интернет е измислен от американската армия, основно за децата на разделени родители. От 18 години търся по-добър живот от този в някогашния хлебозавод. Остарявам, но доста от клиентите още се обръщат, когато излизам от домовете им. – „Бабо, турското робство кой го е създал?“ – пита Росенчо, който е съратник на Маринчо по оръжие. На кръста му виси мечът на Дарт Вейдър. – „От Бога е всичко, бабиното. Всичкото по света. Богът всичко вижда и всичко чува. Могъщата сила – отвръща бабата и си сипва от жълтата ракия. – И е пратил сина си да ни спаси.“ – „Като е могъщ – настоява Маринчо, – защо праща сина, ами не дойде той?“ – Не е дошъл сигурно, защото не обича да рискува, отпива от ракията и Петя. Бог разбира от рискове. Също като мен. Петя, много се задълбочаваш. Трябва да си направиш изследване за хронична носталгия и чернодробни ензими. Във Франция сигурно правят такива. Не знам, ама ми липсва татко. Искам пак да идем в града и да ми купи колело. После да ядем сладолед до гарата. В парка има около един декар деца с пионерски връзки. Веселин е едно от тях и след десет години ще ме иска за съпруга. Фридрих Енгелс сигурно е казал, че пионерските връзки еволюират в любовно-романтични в идеалното комунистическо общество. В ритуалната зала е горещо. „Петя Иванова Делчева

Валентина Чернева – Cherry – „Пристан“

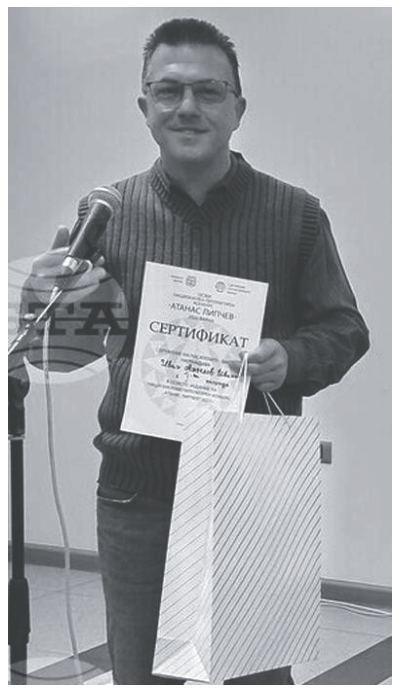

– поти се напълнялата служителка в отеснялата си рокля, – съгласна ли сте да вземете за съпруг Веселин Тенев Гогов?“ Да, казвам, и по бузите ми пета от сметанов сладолед. „Обявявам ви за женени и това, докато безразличието и безпаричието ви разделят“… Татко се понапива в РСВ-то на гарата, защото единствената му дъщеря се жени след десет години. Влакът и детето ни с Веселин закъсняват с един ден. „Другарко – казва служителката от гишето, – дъщеря Ви ще пристигне утре на втори коловоз.“ Около просяка на перона някой е постлал килим от изчоплени семки. Високоговорителят съобщава, че срещата на бързия влак за София с навлезлия юли ще се извърши на гара Първомай. – „Да вдигнем тост за всички божии чеда, живи и напуснали този свят“ – подканва свещеникът и си включва отново айфона под расото. – „Бабо, този чичо певец ли е?“ – пита Марично. – „Не е певец, баба, това е дядо поп“ – шепти бабата и скрива водния пистолет в едно буре. – „Още малко сол искал бобът“ – известява Делчо, сърбайки с дървената лъжица на Хълк. – „Ами защо е в черно?“ – „Марине – реже го баба му, – яж, че ще изстине бобът.“ – „Дарт Вейдър е облечен така – известява Пламен. – Ама със шлем!“… Трябва да започна всичко отначало. Първо, да си намеря държава, където произнасят твърдо Р. Така и не мога да свикна с френското. Може би Милано. Или Солун, да съм по-близо до майка. Ах, каква съм патка, Солун не е държава, а град-държава. Това е от ракията. Второ, да скъсам с Антоан. Или да поискам съвет от свещеника? По-добре да скъсаш с човек, който не обичаш, отколкото ангренажен ремък. Не ми е за първи път. Той е най-труден. Като всяко начало. Като това с партийния секретар в хлебозавода. „Честито! – продължава да се поти лелката от ритуалната зала. – Желая ви много здраве, семейно щастие и лек път в живота.“ Пътят до работата беше с двойката. Нашият хлебозавод, другари, е истински пример за ведра, трудова атмосфера в едно развиващо се социалистическо общество, със следния състав: азот – 80 процента, мизерни заплати – 18 процента, кислород – 1,8 процента, клюки от злобни колежки – 0,2 процента. Аз мечтаех за длъжност в администрацията; партийният секретар Николов – за стегнат задник. Че беше комуняга, беше. Ако го бях питала тогава, сигурно щеше да ми каже, че град Лил е наречен така в чест на Александър Лилов. В края на краищата, да си пролетарий и добър любовник, не е противопоказно. Карл Маркс дали е писал за това, как се става добър любовник? – „Колко сме работили с Иван – споделя една от бронираните баби. – Добър беше. Много помагаше. Най-много на сламата сме работили в ТКЗС-то.“ – „И ТКЗС-тата изнесоха по Америка! – пали Панка и се изчервява. Най-вероятно не знае, че американците са алергични към текезесета. – Нито кокошки имаме вече, нито слама!“ – „Слама има в Кауфланд – хихика един от гостите и гони последната маслина в салатата. Най-добре да му го кажа в кухнята. Той ще се върне от работата си на летището, с глава, надута от реактивни самолети, и ще ми каже: „Здравей, скъпа“. После ще извади една бира от хладилника. ще му дам любимата чаша със столче (без която бирата според него не е същата) и докато той си налива, вмъквам нещо от сорта: „Антоан, имам да ти казвам нещо. Нещо важно“. Той ще каже: „Не се безпокой скъпа, ще ти купим кола юни месец, както решихме.“ Тогава във Франция плащат ваканционните. Не, не, Антоан, напускам те. Тогава той ще се засмее с чистосърден смях, присъщ на природно добрите хора. Не, сериозно, ще продължа плахо аз. Той със сигурност няма да реагира енергично и ще ме попита дали не ми е зле и дали не искам да ми направи масаж на главата. Да, зле ще ми е, ще му призная, ако продължавам да не ти казвам истината. Ти си най-добрият човек на света, когото аз никога не съм обичала. Антоан, аз не мога да обичам. Не съм се научила. После най-вероятно ще помълчим и сигурно ще е малко неловко. Мехурчетата от дъното на бирата му ще пооредеят. Къде се е чуло и видяло да има весели скъсвания? С Веселин беше по-различно, но не и по-весело. Баща на дъщеря ми и добър, попаднал на неблагодарна жена, човек. „Откъде я намери тая курва? – си казва майка му, докато обръща кюфтетата в съскащия тиган. – Толкова свястни момичета имаше...“ Мъжът ми беше от онези хора, които постоянно се усмихват и постоянно дължат пари на някой. Не може да е лош, да знае, че жена му е любовница на тлъст партиен шопар и да приема всичко. Или просто това е любовта? Петя, крайно време е да научиш нещо повече за нея. 45 години без любов стигат. Антоан е от онези хора, които постоянно се усмихват и постоянно дават пари на някой. Следобед, всички полека се разотиват. Шишетата са празни и някои се полюляват, ставайки от разклатените столове. Душата на Иван Делин е освободена от разпадналата се материя и не се навърта вече около близките, а е на опашка в небесния районен съд. Едно такси идва за свещеника. Около презрялото грозде се въртят оси. – „Едно време и поп си имахме – въздиша бай Илия на тръгване. – Сега с таксита ги докарват. Айде, много здраве на Франция.“ Нищо не се е променило, си казва Петя. Този влак е същият, с който си дойдохме с татко и новото колело. Кондукторката е все така алергична към усмивки от пътуващи. Явно страда от гъбички и си събува обувките на отсрещната седалка. Всичко е някак полуудобно и полутъжно, като в истинска полудържава. Унася се в дрямка и ѝ се явява пак онази жена в бяло, която ѝ повтаря, че освен този живот, друг няма.

Утре, в небесния касационен съд, ще се разглежда делото на Иван Делин. Живот, изпълнен с добри дела и товарни вагони. За тях бог, който всичко чува и вижда, го е възнаградил с апартамент и дископатия. Две бетонни стаи и кухня. В нея, бутилка Мавруд. Дано да стигне за вечерта, си мисли Петя, и отново пъди бялата жена, която ѝ повтаря, че май никога няма да се научи да бъде щастлива. Спирачките изскърцват, влакът спира и първите звезди трепкат над вечерния Пловдив. Към тях гледа и баба Стойка, седнала на стълбите на разкривената селска къща. – Скорррр, скоооор – засвирват първите щурци над заспалото село. – „Скоро, Иване, скоро!“ – шепти тя и си отрива очите.

МЛАДЕЖКА ЛИРА

МАРТИН ЛАЗАРОВ

Мартин Иванов Лазаров, един от най-младите членове на Сдружението на писателите – Варна, за разказа „Нагоре-надолу“, с който участва в Осмия национален литературен конкурс „Атанас Липчев – 2022“, е отличен с наградата на Фондация „Слово“ и Стела Рускова.

НАГОРЕ-НАДОЛУ

Не е приятно да заседнеш в асансьор. Особено, ако аварийният бутон за сигнализация на техниците не работи, ако телефонът ти се зарежда на масата вкъщи, ако си излязъл късно вечерта, за да изхвърлиш боклука и няма жив човек по етажите. А боклукът е препълнен и има желание да експлодира при всеки натиск. Сега намирисва, не мога да удържа миризмата на прегорели тиквички с яйца. Правя плахи стъпки в перфектния квадрат. Иска ми се да скачам, докато най-сетне не пропадна и не избягам от клаустрофобичната утроба на блока. Сещам се за някоя молитва – на майка ми, на баба ми, прекръствам се. Вярата в Бог назрява в мен, но усещам, че точно в този момент е прекалено удобно да се сетя за висшите сили. Би било приятно да живея на първи или втори етаж, евентуално в друг живот, в сегашния вися между единайсети и дванайсети етаж. Лампата светеше слабо, в блока не се чуваше нищо, освен ехтящите ми писъци за помощ. Укротиха се, лампата също спря да свети. Свих се в ъгъла, пуснах сълза, ритнах веднъж, само палецът ми изскимтя. Тъмнината ме накара да се почувствам още по-безсилен.

Не знам кое е по-страшно, ежедневието ми или това, че съм заседнал в асансьора. Съществувам си необезпокояван, в транс, между улиците и хората, между проблемите и скуката, като лист хартия в принтер. Чакам да бъда напечатан, историите са подготвени за мен, само трябва да ме татуират и да чувствам, да мисля, да помня, защото са там, и да се чудя защо са там. Училище, работа, приятелка, стара приятелка, нова приятелка, деца, смърт. А може и преди това някой асансьор да ме погребе за разнообразие, тук мирише на ковчег. Не трябва ли да кривна сериозно, някъде? Не може това да е поредният лист, който ще бъде смачкан и хвърлен в кошчето. Не мога да си го позволя, ще изляза от този асансьор и ще започна да живея като нормалните хора, нещо като в книгите и филмите, през ред – любов, през ред – екшън. Или в някоя реклама, поне ще бъда цветен и шумен. Не мога да повярвам, че ходя на работа от девет до пет и разнасям кафета като луд. Поне кафе-машината да беше хубава. Едно хубаво кафе, две хубави кафета, развали се, започне да пуска кафява боза. Не е честно да съм тук или с престилка и вежлив поглед да рецитирам назубрени думи.

Докато се жалвам наум, дочувам със свръхсензитивните си тъпанчета, че някой вкарва ключ във входната врата, завърта го и бута вратата. Оставя я да се затвори сама, отваря пощенската кутия, изхвърля брошурите в специално предвиденото кошче, прави стъпка-две, светва лампата и спира на място. Какво гледа? Какво има да гледаш в два часа през нощта във входа? Таблото със сметки и обяви или да четеш нещо важно на телефона, или да се усмихваш на коте, скачащо от дивана на хладилника? Дано човекът не живее на първия или втория етаж. Тази мисъл ми подсказва, че трябва да се разкрещя, да си раздера гърлото, докато не усетя будна тревожност в нощния посетител. Малкото светлина, която проникваше през процепа на вратите отгоре и отдолу, ми даваше надежда. Беше като мъждукащ фар за люлееща се спасителна лодка в морската пустош. Приближих се до процепа и с пресъхнало гърло заграчих. Звукът се качваше по стълбите, слизаше, спираше пред замръзналите врати, оглеждаше се неспокойно. И умираше, но аз пак го съживявах.

Човекът извика асансьора. Просто натисна копчето и потеглих към него. Какво облекчение и каква ярост ме обзе, че всичко се оправи толкова лесно. Трудно е да се опише как тези две емоции танцуват заедно между етажите към свободата. На фона на безгласните ноти, че още нещо може да се

Валентина Чернева – Cherry – „Начало“

обърка.

Слязох на първия етаж, отворих вратата широко и прегърнах домоуправителя. Дядо с каскет, жилетка и дълга бяла коса, лежаща върху раменете му. По бежовия му панталон личаха белезите от изпуснато рохко яйце, машинно масло и дупки от безброй пранета. Стисках го известно време, благодарността ми беше голяма, почти задушаваща. Опрях чело в неговото и бавно се отдръпнах.

– Жив и здрав да си, комшу! Не знам колко време чаках, ама вече започнах да се отписвам.

– Млад си да се отписваш. Виж ме мен. Още имам сила да натискам копчето. Колко време си вътре?

– Казах ти, нямам идея, нямам часовник, нямам телефон. Уж щях да изляза само за малко навън.

– Пък то, викаш, какво стана. Хайде, да се качим на покрива. Искам да ти покажа нещо. Ще ти повдигне духа. Ако не ти се спи много, разбира се.

– Нали не трябваше да се качваме на покрива? Ама, защо не? Но ще се кача по стълбите. Със сигурност.

– Както прецениш, аз съм твърде стар за стълбите. А ти си твърде млад, за да се страхуваш, но както решиш. Чакам те горе.

С най-голямо удоволствие изкачих стълбите. Сякаш летях. Не можех да откажа на домоуправителя. Може би искаше да му помогна с нещо, дори не исках да го питам, пък и никога не съм се качвал на покрива. Когато стигнах последния етаж, видях, че дядото вече е спуснал стълбата и бавно се изкачваше нагоре, обърна се към мен и ми каза да затворя, след като се кача. Квадратната врата беше ръждясала, бяха започнали да се отварят процепи, новият катинар пазеше от приключенци, но едва ли спираше дъжд и вятър. Покатерих се догоре и затворих капака на блока.

Пред мен имаше маса с пепелник, обърнати чаши за вино и дамаджана, която приличаше на вкаменелост, прахът върху нея се беше превърнал в груба кожа. Домоуправителят стоеше с ръце в джобовете и гледаше нагоре. Между него имаше изоставени тухлени бараки, закичени с ръждясали антени и метални боклуци. Не погледнах към звездите, приближих се към ръба на сградата, за да видя блоковете, парка, осветлението на булеварда, всичко изглеждаше като макет, нощта се беше постарала да го оцвети и на места да го обезцвети.

– Не е ли твърде късно? Не се оплаквам, радвам се, че дойде да ме спасиш. Струва ми се необичайно.

– Обичам да се разхождам през нощта, чувствам се млад и силен. Нямам вечерен час. И накрая идвам тук. Дърпам някоя звезда и се завивам с нея. Спускам се с асансьора и спя като къпан. Да знаеш, че и той е жив. Обича да прави номера на хората. Хваща ги в капана си и не ги пуска, докато не ги спася. Досега няма жертви. Само изцелени и пречистени. В тъмното се вижда най-много.

– Защо не го ремонтират, щом се е случвало и преди?

– Ремонтирали са го и пак прави магарии. Хваща човека и го връща към живот.

Погледнах към звездите, дали можех и аз да издърпам някоя звезда и да се завия с нея? Би ли ме стоплила? Вятърът повдигна покривката на масата, само чашите я държаха, за да не излети. Домоуправителят продължаваше да гледа небето. Измърнках още някакви благодарности и се прибрах в апартамента си. Не се преоблякох, не легнах да спя. Взех дебело одеяло и отидох да си направя чай, подсладих го с кафява захар и напълних термоса. Качих се отново горе, този път с асансьора, който хлъцна няколко пъти между етажите. Домоуправителят не си беше тръгнал. Сега седеше на един от столовете, но погледът му продължаваше да чете през небето – космос, звезди, космос. Застанах пред него и заразказвах за живота си, дядото не ме прекъсна, опитвах се да не звучи като оплакване, а по-скоро като история, след която искаш да помислиш и да кажеш две-три праведни думи. Седнах до него и го завих с одеялото, мисля, че беше заспал. Посрещнахме изгрева заедно, опитах се да го събудя, за да види гледката, дължах му поне това. Но той не се събуждаше, беше заспал завинаги. Не помръдваше, очите му не се затваряха, устата му беше зейнала. Спасителят ми беше починал, свидетели бяхме аз и слънцето. Натъжих се, покрих главата му с одеялото и се помолих за него. Щом се е завивал толкова време със звезди, дано отиде при тях и да бъде част от семейството им. Дано! Звъннах на линейка, написах съобщение на шефа си, че ще закъснея за работа, дълго обмислях дали да не напиша и още едно съобщение, в което напускам. Вече аз щях да бдя над сприхавия характер на асансьора. Може би само аз знаех за нощните му набези. Може би този нов смисъл ще роди в мен нов живот.

ДЕСИСЛАВА ВЪЛЧЕВА

Завършила е ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“ – Варна, и в момента работи за ВМС. От ранна възраст проявява интерес към словото.

ЖИВОТЪТ Е БОРБА

Животът е това, което ти си избереш, –
да се бориш, да си пасивен или да се
предадеш…
Животът за мен е постоянна борба,
борба със себе си, с околните,
с препятствия, на които те подлага
светът.

Да преодолееш себе си,
да преглътнеш егото си,
да отстояваш принципите си,
да искаш още – и да поемаш с пълни
шепи –
и доброто, че и лошото дори…

***

Емоции заливат ме – като вълните,
Бих искала да имам
спокойствието на горите…
Всеки пътя си намира
и спомени от дните си събира.

***

Може да съм самокритична,
на моменти – лаконична,
но не бъркай загрижеността
с изпитването на вина.
Директна съм, не съм го крила –
това е моята сила.
Уважението лесно се губи,
внимавай с лудите си подбуди…
Давай, отблъсни ме пак,
но ще дойде момент,
когато ще си пълен мрак…
Ще видиш – човекът,
който беше твоята опора,
тръгнал е към новата си изгора…

ВИОЛИНА БЕРБЕНКОВА

Решителният човек винаги буди
възхищение и завист у околните.

СВИЛЕН ЛАПАКОВ

НАЙ-ХУБАВИЯТ ПОДАРЪК ЗА КОЛЕДА

По Коледа Дядо Господ ходи по Земята сред нас. Той е този Ангел, преоблечен като стареца Коледа, а в моите детски години – Дядо Мраз. Всички хора, през цялата година, мислят и прецизират пожеланията си за подарък.

По Коледа се случват чудеса.

Ще ви разкажа за чудото, което преживях в действителност.

Хосписите са място, където обитаващите в трудните моменти от живота си се надяват да си отидат в мир. Те са обладани от спомените си за тези, които обичат, обичали или се надяват да се върнат.

Така е с всички, които са без изменения в статуса си на нормални хора.

Тя е едно слънчево момиче. Смее се звънко, емоционална и експресивна в изказа си, любопитна – във въпросите. Мечтае да се докосне до ангелите. Всички ѝ се възхищават, защото е слънцето сред тях – естествено рижава, като Пипи Дългото чорапче, с лунички. Но познава света около себе си по споделено-то от другите. Тя е сляпа.

Ние с вас реагираме на нюансите на цветовете,

на тяхната комбинативност и асоциативност. Можем да проектираме в съзнанието си реалността. И когато споменем за Стареца вълшебник, си представяме Дядо Коледа.

А при нея всичко е нюанси на тъмнина. Има само един цвят – черно.

Задайте си въпроса, ако сте на нейно място, какво бихте си пожелали при срещата със стареца.

Труден избор. Не е до подаръка за празника, а за цял един живот.

Тя е в този хоспис поради болест, несъвместима с живота.

Когато наближи времето човек да се новопредстави пред Твореца си, се случват неща, непонятни смислово за всички до момента, когато и те ще се озоват в тази ситуация.

В молитвите си те се молят да им бъде разрешено да напуснат този свят. Тогава им се дава правото на последно желание.

В хосписа, когато някой си пожелае нещо, предположимо е, че той е допуснат да си отиде.

Всички си коментираха пожеланията за Коледа в тези дни. Бяха се събрали в стаята на нашето Слънчице и очакваха да чуят нейното пожелание.

След продължително мълчание, с тих глас тя рече: „Искам да ми оцветите ноктите, както на другите.“

За това тя беше слушала в разговорите край нея. Тя нямаше представа какво си пожелава. Но това беше нейно желание, родено в този миг, в надеждата да бъде чуто.

Речено-сторено. Джуджетата, т.е. всички, които разбираха от жи-вопис върху нокти, трескаво се заеха с благородната мисия. Те разбираха, че са наместници на Дядо Коледа – тук и сега, и ще направят Слънчицето щастливо.

Такова внимание към своята персона усещаше за пръв път. Тя не разбираше значението на „да бъдеш значим“, но сподели, че е в Небесата на Небеса.

На улицата падна мрак и заваля мек и пухкав сняг. Пътят беше подготвен за шейната с подаръците.

В хосписа настъпи сънно спокойствие. Някъде по времето, когато пеят първи петли, вратата на една стая се отвори. От нея излезе нашето Слънчице. Тя приседна върху канапето в коридора, край което минаваха и поселенците, и новопристигащите. Изгаряше от желание да чуе похвални слова в свой адрес.

И ето, първи се размърдаха обслужващите – лекари, сестри и доброволци. Минавайки покрай нея, абсолютно всички засияваха в най-неподправените си усмивки. Тя беше изложила на показ, като в галерия, пейзажите върху ноктите си.

Възторзите, емоциите, поощренията и благословиите се сипеха искрено, без ограничения във възрастта.

Само една възрастна лекарка не съумя да замаскира сълзите си и се шмугна в първата отворена врата. Тя плачеше искрено. Не усети, че имаше и още един присъстващ в стаята до момента, когато стисна в ръка хартиената салфетка. Вдигна къпещите се в сълзи очи и срещна погледа на белобрад старец, досущ като Коледа, но живеещ тук. Усети мисълта му: „Колко мъка се крие зад всичките тези усмивки!“ – и му кимна в благодарствен респект.

Денят си отиваше. Беше благословен с всички най-свети пожелания от Небесата на Небесата.

Тази Коледа остана завинаги в спомените на поколенията.

Случи се пред всички Коледното чудо. Един мъдрец от древността, когато го запитали за чудесата, отговорил: „Най-голямото чудо е, че вярвате в чудеса. Поискай и ще ти се даде.“

Сляпото момиче, нашата героиня, си беше пожелала и получи най-хубавия подарък за Коледа. Беше докосната от Божествената любов.

След вечеря тя се усамоти в стаята си. Лежеше смирено с разпуснати коси, сияеща в усмивката си, както никога досега.

Отиде си с лъчите на Слънцето.

ДАНИЕЛА ПАСКОВА

БОРОВОТО КЛОНЧЕ

Заваля ситен пролетен дъжд. Окъпа младата трева на поляната. Лъсна клоните на дърветата в боровата гора и свежите им нови иглички по върховете потрепераха от удоволствие. Ветрец поде мириса на свежест и смола, и го разнесе навред… та стигна чак до подножието… там, долу, при сипеите под скалите. И замириса Родопа планина на свое. Изправи се гордо и прегърна всички живи твари и човеци, живеещи из полите и недрата ѝ. Майката си обича и закриля чедата. А те ѝ се отблагодаряват за любовта с почит и преклонение, защото величието на Родопа планина няма равно в цяла България.

Най-младото клонче на големия бор жадно отпиваше студената дъждовна водица и в стеблото му се вливаха живителни сокове. Течаха надолу-надолу, та чак до корените на големия гигант. В подножието на дървото стоеше човек. Докосваше нежно кората и току приближаваше ухо до дебелото стебло. Сякаш слушаше какво му говори то. Сякаш усещаше дъха му. А борът му разказваше история. Мъжът погледна нагоре, към короната, погали стеблото и накрая го потупа с длан. По ръката му остана лепкава смола. Като че ли то му показваше силата на кръвта си.

– Добре... Ти ще си – каза тихо Дамян.

Мъжът маркира дървото и се върна на пътя при другите хора. Борът извиси гордо високото си стебло, погледна слънцето, като че ли за последно, и доволно зачака. Всички дървета в Балкана познаваха този човек – Майстор Дамян. Радваха му се, говореха му, прекланяха се пред него и се надпреварваха кое да избере той. Защото усещаха кога човек е дошъл да събере дърва за огрев и кога за нещо друго. След малко се чуха весели гласове. Вятърът ги понесе из гората, птичките ги поеха и разгласиха навред кой е избраникът на Майстора този път. Най-младото клонче на бора чу чак сега. Сърчицето му се сви от страх. Та то беше още съвсем малко! Не беше успяло да се нарадва на слънчевите лъчи, небето и вятъра. Не беше живяло достатъчно… А сега? Сигурно щеше да се озове в някоя печка, или още по-зле – да стане на талаш и в тъмнина да чака влагата и дървениците да стигнат до него след години. Тъжно се отпусна и мълчаливо зачака съдбата си.

– Да. Добро е дървото, Майсторе! Избрал си го, както винаги. Резбованият таван на читалището ще стане за чудо и приказ. Хайде, да започваме! – каза едър мъж и запретна ръкави.

В гората гръмна звукът на няколко резачки. След малко големият бор полегна на земята и се подготви за великата си участ. Трябваше да изтърпи болката. И от резачките сега, и от брадвите, и от длетата после. И се радваше на участта си, защото знаеше, че отсичайки го, щяха да му дадат два пъти повече душа. Всяко дърво иска от него да бъде направено слънце или цял таван, ама не става.

Още от време оно из българските земи най-добрите майстори от сутрин до вечер, дълги месеци наред, с длетата и чуковете си дялали цветя, лъчи и причудливи форми от най-качествения и здрав дървен материал. Докато накрая не светне слънце на нечий таван. А загледаш ли се, по него ще откриеш житните класове и слънчогледите на Добруджа, гроздето на Мелник, розата дамасцена на Подбалканските котловини – и така, докато ти се изпълни сърцето с топлина и обич… към род, родина и татковина.

Майстор Дамян се беше научил да намира подходящото място за всяко стебло и клонче, за да грее то и да го надживее. Той знаеше от коя част може да се направи мебел, врата или прозорец и от коя може да разпери лъчи слънце на таван. Подбираше дърветата по това, на кой склон бяха израсли и на каква надморска височина, защото от това зависеше плътността на дървесината – нейната здравина и живот. И преди да обрече едно дърво, той първо вникваше внимателно във ветрения му танц, докосваше се до вътрешния му глас и знаеше що ще стене от стеблото му, че да наживее то прокълналите си семена. Майсторът избираше смолисти борове, защото те не гният. Избираше най-добрите и най-хубавите, и те с готовност се оставяха да бъдат отсечени, защото знаеха, че той ще остави душата им жива завинаги.

Валентина Чернева – Cherry – „Пълнолуние“

След време на тавана на читалището грейна красиво резбовано слънце. Освети с магия и любов всички в китното родопско градче. И се стекоха люде отблизо и далече да му се наслаждават. И се разнесе още по-надалеч славата на Майстор Дамян.

А малкото борово клонче, онова, най-младото – от върха на бора, не попадна в жарава и не изгоря. Обелиха кората му и то стоя дълго време голо и изоставено в един склад, заедно с други свои събратя. И точно когато си мислеше, че са го забравили, и така ще изсъхне и изгние, го засмука огромна вертележка. Беше раздробено, смесено с химикали, пресовано. Явно наистина щеше да стане на талаш и да гние в мрак от влагата с години. Последва дълга обработка. Заляха го с цветове… първо, черни; после, шарени. Линии, извивки, черти, точки… Не разбираше какво се случва. Накрая неминуемо дойде тъмнината. Падна пълен мрак и клончето затвори очи примирено. Остана му само споменът за слънцето и птичите песни през пролетта в гората.

Така, в тъмнина и самота, клончето чакаше своята тежка участ, докато един ден не чу весели звънливи гласчета. Изведнъж видя ярка светлина и грейнали очи, взиращи се в него с обожание.

– Леле, Габи, красива е. Какви страхотни картинки! Еха! Баба Жаба, ха-ха. Мамо, мамо, искам и аз такава книжка!

Две деца стояха на пейката в парка и жадно разлистваха вълшебна шарена детска книжка.

Съдбата си знае работата…

БОРЯНА ИЛЧЕВА

*

Във малка къща в снежната гора
на Бъдни вечер искам да осъмна,
и може би във тази белота
детето в мен поне за нощ ще върна.

Отново ще повярвам в чудеса,
във Малки принцове и Снежни хали,
ще видя в мрака зрънце светлина,
която щастие в очите ще запали...

*

Дай ми време, Господи!
Време за мене!
Време да се науча
как се обича,
как се прощава,
как се забравя
и как продължава
животът нататък...

Дай ми време, Господи!
Време за другите!
Време, което да подарявам,
Време, в което се
разминавам,
Време, което се изплъзва от
пръстите...

Дай ми време, Господи!
В този свят най-безценното
и нетрайното,
най-желаното,
най-пропиляното...

ЖЕНЯ МАРИНОВА-СТОЙКОВА

В ОЧАКВАНЕ НА РОЖДЕСТВО ХРИСТОВО

Напомнят ни за този светъл празник
разцъфналите пъпки на коледничето.
Запалва се нов трепет
на очакване в моето сърце.
Замислям се, поглеждам навътре
в себе си – за да изчистя грешките
и страстите, за да посрещна
бяла и чиста светлия нов ден!

***

Влакчето – теснолинейка,
свързва минало и бъдеще.
Изсвирва радостно,
изравя спомени,
създава нови реалности,
проекции на разговори,
смях, истории –
отново разказани и изживени.
Минават пак през нас
и се запечатват по релсите,
скалите и цветния пейзаж.

РАДОСТИНА ДРАГОЕВА

ИНСТИНКТ ПРЕДИ КОЛЕДА

Чисти истини – бели цветя,
търсят брод до душите ни тихи.
Над града ситен сняг прелетява –
само миг са щастливите щрихи.
Тънък лист и мастилена твърд
пак понасят сърдечни искри.
Доразнищват какво е добър
да си в този живот упорит;
да побегнеш далеч от калта
и поредния квак на зли жаби.
Дъъълго време с вече опетлан
се огъва светът в свойта слабост...
Но когато денят плащ стесни,
а нощта свята спре в широтата,
Младенецът ще вдигне ресни
с поглед благ. И душата си златна.

ЙОНКО ЙОНКОВ

ЖЕЛАНИЕ

Ела и с поглед ти ме
погали!
А после аз ще те
прегърна.
На блясъка във твоите очи
с желана нежност ще отвърна.

И дълго ще вървим един до друг
из лабиринта струнен на мечтите.
За да превърнем стъпките си –
звук по звук,
в мелодия вълшебна за душите!

ЗИМЕН ДЕН

Нощес е навалял искрящ и пухкав сняг,
и утрото във бяло се оглежда.
А по прозорците художник пак
изложба от картини е подреждал.

Над къщите се вие топъл дим
и детски смях прогонва тишината.
А времето – безгрижен властелин,
лети над мен с криле на пеещ вятър!

Врабци се гушат в стария клонак.
За пролетта говорят си с надежда.
Изглежда, е последен този сняг,
от стряхата щом капка се отцежда.

ЦЕНКА ИЛИЕВА

БОГУ СЕ МОЛЯ

През всичките години
на труд и умора,
които преминах
за правда в простора,
отново болея
и страдам за тези,
що бедно живеят.

И Богу се моля
за всеки да има,
изпаднал в неволя,
хляб в лютата зима.
Във властник преситен
сърцето да трепне
и кринатa жито
дари дълголетно.

НОВАТА ГОДИНА

Изпратих старата година,
която с последния си дъх
тъжно помаха и замина…

Сама посрещнах Новата –
със малка надежда в сърцето
за сила и за труд отново.

Тя тихо погали земята
и нежно целуна хората
с една обич мила и свята.

В миг разчупи топла погача
там, за всеки беден и гладен,
и с дух уверено закрачи.

Нека да е щедра и здрава!
Нека е мирна и разумна,
и само добро ни дарява!

МАРИН БОЯДЖИЕВ ПРАЗНУВА 80-ЛЕТИЕТО СИ

От с. 4

(СбНУ, 11, 1894, с. 36, № 6). И ако у Марин Бояджиев *дърварят* трябва с мерак да наточи своята брадва, то това не означава друго, освен по-действено да сее смърт. Смърт, която понякога дори не е мистична, а съвсем обикновено метафорична: „И с *бръснарското ножче* в яда си / кълцаш басмата на женската суета…“ („Животът е кратък, а дълги са дните!...“; к. м. – В. К.).

Традиция и съвременност се срещат и разминават. Пресечната им точка е импулсът за менталните и емоционалните напрежения, пронизващи стиховете на поета и пораждащи усещането за хаос и смърт в напрегнатия ден. Това усещане се открива в преобръщането на изконни символи на доброто в тяхната противоположност. Като водата – всепораждаща среда, свързана с първотворението, която понякога се оказва безплодна пустош. Друг път с риба „претъпкани са трюмовете“ на корабите („Отново вадим мрежите с надежда…“) – като при онзи знаменателен „Лов на делфини“ от стихотворението на Веселин Ханчев[5], при който корабът „не побра изобилния лов“. И както персонажите на Ханчев искат всичко да вземат, та се налага да повлекат след кораба мрежите, „пълни с делфини“, рибарите на Марин Бояджиев биват обладани от „страст, която казват, че е дива“ („Отново вадим мрежите с надежда…“). Поради неочаквано разразила се буря, в страх за оцеляването си, персонажите на Ханчев преодоляват ламтежа по изобилния улов и отсичат пълните мрежи, отказват се от придобитото благо. У Марин Бояджиев такова решение няма, но лирическият аз търси обяснение за проблема, и това се чете в анафорично изведения въпрос: „Защо… / защо…“ („Отново вадим мрежите с надежда…“).

Страстите – човешки, диви, все по-често обземат хората („Пристрастия тъй много…“). Животът става по-объркан и неразбираем. Затова навярно лирическият аз търси възможност за откъсване от хаоса. Търси, но не намира път: „Глава и в най-затънтеното кътче да натикаш, / ще те издава пак дъхът на печатарското мастило…“ („Пристига лято, гони ни с камшика…“).

Вместо включване в някаква общност, азът търси самота. Вместо публичност и изява на деятелността, което се предполага от маркера „печатарско мастило“, азът опитва да се скрие, да се стопи и сниши. Трансформирането на нещата в техните противоположности не подминава и най-възвишената дарба на човека – *творчеството*. Тук е последната точка в объркването на ценностите, превърнати в техните антиподи: човекът да се откаже от възможността да твори и създава. Това е следствие от „градската бърлога“, която „ни е скрила“ („Пристига лято, гони ни с камшика…“). Всред която: „Все по-трудни стават подредените ми часове“ и дори „нощта обърната наопаки не означава ден…“. В хаоса на града, философизира азът: „Толкова тъга навярно има / само във реката Лета“ („Все по-трудни стават…“) – реката, мислена като метафора на забравата и смъртта. Защото в своята забързаност градът откъсва човека от изначалието, довежда го до забрава и душевна смърт…

До мига на свечеряването. Или до декември и предпразничното време („Декември старите бъчви набива…“). Когато човеците оживяват, с тях – и любовта. И светът пречистен се възъзема за нов живот.

Лирическият аз на Марин Бояджиев вярва: „Но силно е дървото, не го стига клетва…“. Надява се: „…цяр за хората навярно съществува!“ („Пристрастия тъй много…“). Хората ще намерят този цяр! Ще преоткрият светлината! Само трябва да помнят: „лозето стопанин чака в този ден“. Да съхранят връзката си с природата човеците. И тя отново ще палне забравените въгленчета, които да заиграят „дълбоко във очите сини“ („Пристига лято, гони ни с камшика…“). И още нещо е добре да знаят човеците: „Бог вижда всичко и така света подрежда: / да има и за мравките надежда!“ („Захвърлен, изоставен…“). Тази надежда и това знание са основа за философията на лирическия аз: „Поглеждам зад смъртта и по-нататък… / От обич или от омраза ми се струва, / че пътят на заблудите е кратък!“ („Пристрастия тъй много…“).

Азът молитвено изрича: „че себе си и тебе, Господи, да разбера, / преди на всичко точка да си сложил!“ („Отново мракът се удави…“). Молитвата е за спасение – и азът вярва, че ще бъде чута…

И друга една молитва се чете в поезията на Марин Бояджиев: въпреки забързаността на лудния град, човеците да не забравят природата, да не се откъсват от нея. И заради технократизма, да не се отказват от Дарбите човешки, от Творчеството и от Обичта – дори към най-дребните неща.

Дано молитвите му да бъдат чути! А Марин Бояджиев да бъде здрав, добри да са дните му и все така звучно да се лее неговото слово!

---

1. СЛАВЕЙКОВ, П. П. Българската поезия („Мисъл“, 1906, кн. 2, кн. 6-7). In: Славейков, П. П. *Събрани съчинения в осем тома. Т. 5. Критика и обществени въпроси, очерци, пътеписи*. София, 1959, с. 177, 183–184.

2. Срв.: „Отче Мой, ако е възможно, нека Ме отмине тая чаша, обаче не както Аз искам, а както Ти“ (Мат. 26:39).

3. В руската култура от цар Петър Първи насетне бръснарят се мисли и като палач.

4. ФРЕЙЗЪР, Дж. Фолклорът в Стария завет. София, 1989, с. 290–292.

5. ХАНЧЕВ, В. Жив съм. Стихотворения. Пловдив: Христо Г. Данов, 1987, с. 192–193.

НЕЛИ ВЪЛЧЕВА - *Арт Галерия „Ларго“*

АРТ ГАЛЕРИЯ „ЛАРГО“ ПРЕДСТАВИ ЗА НЕЗРЯЩИ ПОСЕТИТЕЛИ ИЗЛОЖБА С КОПИЯ НА АРТЕФАКТИ ОТ РЕГИОНАЛНИЯ ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ – ВАРНА

От 17 до 24 ноември 2022 г. Арт Галерия „Ларго“ представи изложба с копия на артефакти от Регионалния исторически музей – Варна, адресирана към незрящи посетители. Проектът е посветен на 50-годишнината от откриването на Варненския халколитен некропол и осъществен с финансовата подкрепа на Община Варна, чрез Фонд „Култура“ и по програма „Едногодишен грант“.

Това е първата и единствена по рода си в България изложба на артефакти за незрящи. Цел на инициативата е хората в неравностойно положение да бъдат приобщени в някаква степен към социалния и културния живот в града, като им се предостави възможност да се докоснат и усетят красотата на изумителните артефакти от колекцията на РИМ – Варна, и да получат достъп до богатството на културното ни наследство.

В изпълнение на проекта девет от най-атрактивните и популярни артефакти от експозицията на варненския Археологически музей са сканирани, след което са изработени техни копия от полиестерна смола. Пригодени за възприемане от незрящи посетители, експонатите отговарят приблизително по параметри на оригиналите и са практически нечупливи.

В серията от копия са включени: изключително популярната и разпознаваема „Богиня от езерото“ – глинен капак във вид на човешка глава; изящна теракотена статуетка на Атис, който свири на сиринга; мраморна глава на римлянка – рядък и красив пример на скулптурен портрет от древността. Направени са копия и на двулицева мраморна надгробна плоча от II век, на мраморна статуя на бог Юпитер Долихен, на мраморна фигура на Херакъл и на бронзова форма за ритуален хляб. Много интересни за докосване и възприемане са копията на пантера – фонтан, представляващ мраморна пантера, изправена на задните си лапи, с отвор при устата, а също и варовиковият модел на юрта с врязана култова сцена. Всички копирани артефакти от експозицията на Регионалния исторически музей са намерени в региона на Варна и са датирани в периода от втората половина на V хилядолетие пр. Хр. (Богинята от езерото) до IX – X век сл. Хр. (моделът на юрта).

Изработката на артефактите е осъществена под ръководството на известния варненски скулптор Живко Дончев. Той има опит в реализирането на проекти за незрящи, включващи изработването на копия на обекти и пояснения с брайлов текст за тях. Пояснителният текст за всяка творба на български и на английски език е подготвен от специалистите от РИМ – Варна, и е преведен на брайл от Геновева Зашева.

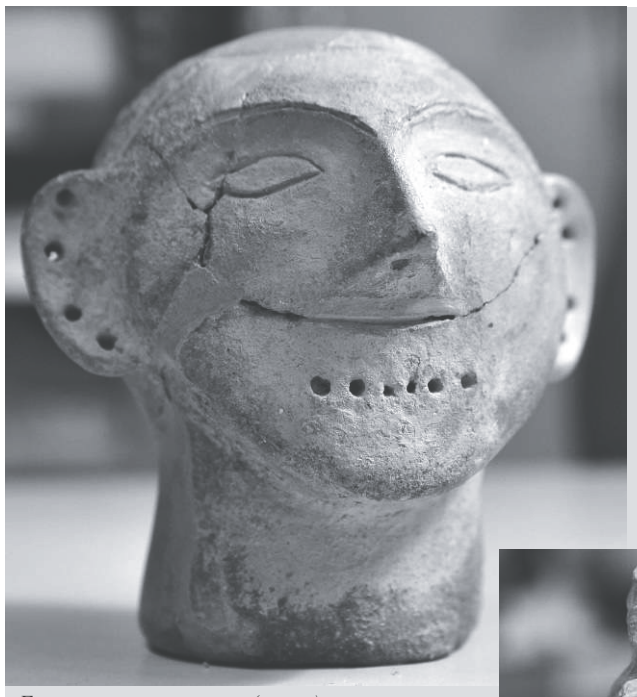

Богинята от езерото (глина)

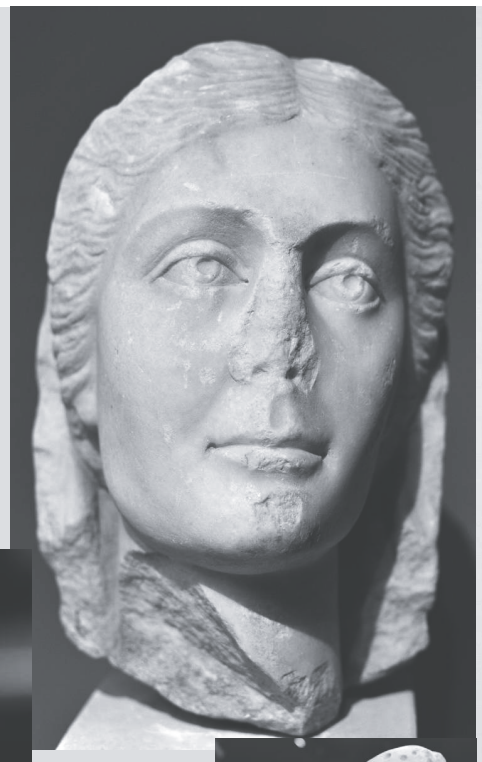

Глава на римлянка (мрамор)

Бог Юпитер Долихен, стъпил върху гърба на бик (мрамор, III в. сл. Хр.)

Бронзова форма за ритуален хляб

Атис свири на сиринга (теракота)

Пантера – фонтан (мрамор)

ВАНЯ КОЛЕВА

„СРЕЩУ ВЯТЪРА (ИЗ ЗАПИСКИТЕ НА ЕДИН РОКЕР)“И СЛОВЕСНИТЕ ОТКРИТИЯ НА КРАСИМИР СИМЕОНОВ

„Срещу вятъра (Из записките на един рокер)“ (Пловдив, „Жанет 45“, 2022) на Красимир Симеонов „помни“, нещо повече – настоява читателят да се върне към предходните творби на автора, да разгърне предишните му книги, да домисли и разбере казаното по-рано. Да оцени силата на новото, с което изданието изненадва.

Не изненадва обаче идеята за упорство и устойчивост, отпор и съпротива, сила за противостоене, вградена в заглавието „Срещу вятъра“. Защото Красимир Симеонов – от ранните си младежки години до сега, е човек самостоятелен и свободолюбив, независим. Човек, който търси предизвикателствата и не се бои да бъде „срещу“. При това е мотоциклетист, което отбелязва в подзаглавието – „Из записките на един рокер“. И това „из записките на…“ разкрива дневниковия характер на книгата. Представя я като текст, писан за самия себе си, като *разговор със себе си*, предполагащ откровеност и истинност, прямота.

Избраното заглавие е контрапункт на всеизвестното пожелание за успех – „На добър час и *попътен* вятър!“. Реалистично е, доколкото „срещу вятъра“ се движат мотористите. В сферата на действителността и естеството – „*Вятърът цапа със сажди лицето ми*“ („Из дневник, намерен на гробищата“). А високо в планината, на Юндола (до Велинград), и „В центъра на бурята“ – „*Вятърът усуква върховете на боровете над нас*“. Но противно на тревожно-безпокойната атмосфера, въплътена от гробищата и бурята, азът вярва, че каквото и да

се случва, „*И пак ще е за добро! Винаги е за добро*“ („В центъра на бурята“).

От друга страна, един от текстовете в книгата – „Бурята“, авторът определя като „Алегория“, т.е. инословие. Използван е стилистичен похват, при който се говори едно, а се подразбира друго. И ако в „Бурята“ се казва, че „*Вятърът бие камбаната, волният вятър!*“ – то подтекстово и иносказателно се разбира, че превес в света на Красимир Симеонов имат дързостта, свободомислието, неприемането на ограничения и прегради. В „Етюд за хора и боклуци“, където сюжетното време е Коледа, празникът ритуализира случващото се, като извежда без друго драматичното действие от сферата на обичайното, за да го обобщи и универсализира – да превърне до болка обидно-несправедливото битие в широкомащабно обществено зло: „*Вятърът се усилва и вече стене от ужас*“. Очовечен и психологизиран, фриволен, безгрижен, но и страдащ, стенещ от ужас, понякога той е непреодолимо препятствие и се превръща в тегоба: „*Студеният вятър ти смъква кожата пласт по пласт*“ (в „Нощта преди края“). Метафорично-образното мислене на автора наслагва многообразие от прояви, като във вариативността им разкрива непредвидимата понякога проблематичност на битието. Защото всичко се разпада в прагматично-комерсиализирания свят на човеците, губят се изконни ценности, разместват се представи за добро и смислено, за духовно и прагматично. „*Студено е, но ако не беше вятърът,*

На с. 11

ХУДОЖНИК НА БРОЯ

ВАЛЕНТИНА ЧЕРНЕВА – CHERRY

От с. 1.

Валентина Чернева – Cherry, е родена в Разград. През 1989 г. завършва Националната гимназия за приложни изкуства „Професор Венко Колев“ – гр. Троян, специалност „Керамика“. Живее и работи във Варна. Член е на Сдружението на художниците в града.

В творческата си биография Валентина Чернева – Cherry, има няколко самостоятелни изложби, както и участия в редица колективни изложби в страната и чужбина. Илюстратор е на пет книги.

Самостоятелни и съвместни изложби:

2022 г. – „Между небето и земята“, с Милен Маринов – Арт Галерия „Ларго“, Варна. 2019 г. – „Попътни вълшебства“, с Милен Маринов – Арт Галерия „Ларго“, Варна.

2011 г. – Галерия „Теди“, Варна.

2002 г. – Комплекс „Яница“, Крапец.

2001 г. – „Епистрофи“, с Милен Маринов – Галерия 111, Варна.

1995 г. – Галерия Premier Enterprises, Варна.

1991 г. – Медицински колеж, Варна.

1989 – Читалище „Просвета – 1895“, с. Топчии, област Разград.

Участия в проекти и колективни изяви

2022 г. – Национален конкурс „Диря в морето“ – Български моряшки синдикат – Варна: получава Специалната награда за живопис.

2020 г. – Изложба – проект „Прованс – България“, в музея „Едгар Мелик“, Кабриес, Франция.

2020 г. – Национален конкурс „Диря в морето“ – Български моряшки синдикат – Варна: отличена е с Втора награда за живопис.

2019 г. – Втори международен симпозиум – Изложба на изящните изкуства, Корея, Румъния, България – Lighthous Golf & Spa Resort – Балчик.

2019 г. – „Хоризонти“ – Градска художествена галерия, Балчик.

2019 г. – Национален конкурс „Диря в морето“ – Български моряшки синдикат – Варна: има Втора награда за живопис.

2016 г. – Четвърто балканско квадриенале на живописта „Митове и легенди“ – Стара Загора.

2011 г. – Арт-фестивал „Без граници“ – Балчик, България.

2009 г. – „Светлина“ – Галерия „Президент“, Мангалия, Румъния.

Валентина Чернева – Cherry – „Пролетни дантели“

„СРЕЩУ ВЯТЪРА (ИЗ ЗАПИСКИТЕ НА ЕДИН РОКЕР)“ И СЛОВЕСНИТЕ ОТКРИТИЯ НА КРАСИМИР СИМЕОНОВ

От с. 10

щеше да се търпи“, се казва в „Битак“, където възрастна жена продава „икона на Богородица“, но не ковьорчето, с което е завила Божията майка – „да е на топло“.

Безпокоен и разнолик като самия живот, понякога благосклонен, друг път – навъсен и сърдито-бурлив, вятърът е неизменен спътник на човеците. Особено ярко е изречено това в „Буреносци“: „*Вятърът, който се носи с нас, потапя ни в уханията си, въздига ни и сбъдва детските ни мечти*“, „*а изминалите дни и разстояния нямат никакво значение, защото е важен шепотът на вятъра*“. Не съгласие и синхрон, а осмисляне, разбиране и ответна реакция на вятъра са нужни – „*и така до края ще продължаваме да изживяваме всеки свой ден като последен – със сърца в пламъци, с погледи към вечността! Защото това е нашият начин да се докоснем до Свободата*“, отбелязва Красимир Симеонов в „Буреносци“. Независимо докъде ще стигнат в движението си, важно за човеците е да се стремят към върховете и далечния хоризонт. Да търсят високото. Да опитват да се домогнат до непостижимото. Да имат своята мечта. Да следват определена цел, в изпитанията към която – каквото и друго да изгубят – да опазят и съхранят „*Само буреносните си души, които се сливат с хоризонта и постепенно чезнат в полета си към безкрая*“ („Буреносци“). И да не спират – дори побелели, да не се огъват, а да летят с вятъра („Ботуши“). Да бъдат силни духом, въпреки телесните и житейските несгоди – и когато са най-зле, да имат куража да поемат „*срещу вълните*“ („Чичо Карамфил и морето“). В това е Великата тайна – не само да се съизмерва с вятъра човекът, а сам да бъде като него! И макар да е наясно, че „всеки живот завършва със смърт“, да *иска да бъде щастлив* – и да се стреми, да отстоява своето желание („В долината на сенките“).

Вятърът – изменчив, неукротим, но вечен – е пример и символ. Отражение и рефлексия. Затова в „Гробище за желания“ мъдрец, „тих и вглъбен като застинал в гранитен къс“, наставлява: „*Мини през живота като повей – без следа и разрушения. Не искай, а давай. И благодари. Нещата сами ще се наредят*.“ И още нещо, което друг мъдрец – чичо Митко от „Вълчи времена“, казва: „*Знаеш ли, на мъжете освен меч им трябва и сърце. Защото справедливостта върви винаги заедно с добротата*. “

„Срещу вятъра“ в някакъв смисъл е полифонична, многогласна книга – редом с наблюденията, размислите и чувствата на Красимир Симеонов, в нея звучат гласовете и/или мълчанието на неговите герои. Болезнено-тревожно се нижат словата им, пронизващи сърцето; горят очите им, изпепеляващи душата. Особено „*езерните очи*“ на „неговото момиче“ (от „Лавата на нашето безпокойство“) и на дъщеричката, която го крепи на земята („Семейна минутка“). „Езерни очи“ – дълбоки и чисти, искрени и правдиви, предани, обичащи. Те са смисълът за съществуване и символ на позитивност, който пронизва творчеството на автора – затова една от книгите му носи такова заглавие. Впрочем „Семейна минутка“ е наречено и стихотворение от сбирката „Стоях и слушах“ (2006), отново за малката дъщеричка, но и за изоставените деца, за които „всички татковци“ са им бащи, но те мечтаят за „един / с умрели деца“.

Въпросът за малчуганите от сиропиталищата е болезнен и тревожен. Като в разказа „Преображение“, където едно от невинните създания, осъдени да носят „извечната болка в сърчицето“ си, дарява писателя с най-ценното, което има, обича си: „*И аз имам подарък за теб! Ето този химикал!... Давам ти го! Защото госпожата каза, че пишеш за живота – вземи го, за да разкажеш на всички за нас – колко сме щастливи, че ни идвате на гости*.“

Звучат от страниците на книгата и словата на талантливи, умни хора, с открити и раними сърца – поетите. Обречени на Словото, на изящното, те често едвам оцеляват в суровия свят на битовизма и повседневното. „*Добре, че е писането, иначе досега да съм се побъркал! Просто не виждам вече хора сред нас, братле! Няма човеци!*“ – споделя Спас от „Двама човеци на брега“. „*А Спас беше най-прекрасният поет, който бях чел някога. Но трупаше стиховете си в чекмеджето до леглото, не искаше да издава нищо*“, отбелязва разказвачът. С края на сюжетното време изтича и животът на Спас, на съпругата му Мила и нероденото им дете. Знакови имена, и въобще „*говорещи*“ са имената на героите в книгата – Спас, от Спасител, и Мила, милост за живи и мъртви! Не и за тях…

Затрогва до сълзи, но и усмихва малката умница от „Тати те обича“. Безусловната обич и чистотата на сърцето ѝ вдъхват надежда, умиротворяват, успокояват умиращия татко, разплаканата ѝ майка, свързания със семейството „чичо Краси“. Покъртително с наивитета си, детето изрича: „*Когато умреш, аз няма да плача!*“ Никакви беди нататък нямат значение, никаква угроза няма да срине силата на момиченцето, защото с тати ще са винаги! Защото дъщеричката просто няма да го пусне да си тръгне! „*Искаш ли сега да се мишончим?!*“ – това тя може да направи „сега“ – за да вдъхне кураж и на него, и на себе си също, но дъхът на татко, неговата топлина ще останат у нея и ще я съпътстват и „утре“, когато няма да го има.

На обратния полюс в нравствената йерархия са „ВИП“ персони – коравосърдечни и нагли, изгубили мяра и съвест, забравили човешкото у себе си. Загърбили дълг към родители, първо, а и към всичко отвъд тях.

„*Историите тук са истински*“, бърза да акцентира авторът, и то в първото изречение, в началото на първия текст от книгата. Текст, на който е дал знаковото заглавие „Плюс – минус безкрайност“. По-малко или повече – това е Животът!...

Историите в книгата са *белетризирани*, написани в немерена реч, за разлика от предишните книги на автора, които съдържат поезия. Езикът е жив, пъргав, с вграждане на новоизковани думи – като „*мишончим*“ („Тати те обича“), с изненадващи обрати и игра на думите. Например в „Българска рапсодия“, където съпругата на разказвача вижда повод „*да обогати общата култура на децата: – Това, деца, е* ***заслон****! В него…*“ – и вероятно би добавила, че *в него* хора и животни намират защита при честите планински бури. Детската реакция обаче разсича непознатото слово до нещо познато и разбираемо: „заслон“ се възприема като „за слон“. Любопитната омонимия, сблъсъкът на думи, които звучат по един и същи начин, но са с различно значение, стъписва с остроумието си: „[…] *Не може да бъде! – малката Мия е категорична. – Как ще влезе в него* ***слон****? Пък и как ще го домъкнат дотук?*“

И в *кратките разкази* от „Срещу вятъра“, както в стихотворенията, отличителен знак е концентрирано-синтезираната мисъл, изведена във възможно по-сбита форма.

Склонност към пестене на думите той проявяваше още в годините на следването (далечните 1987 – 1992 г.), когато печаташе в „Студентски глас“, вестника в Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“. Лаконизмът, максимално сгъстеният изказ и минимализирането на словата с времето се превърнаха в почерк, характерен за книгите му – от „Видове“ (2003), през „Кожа“ (2004), „Езерни очи“ (2005, 2006), „Стоях и слушах“ (2006), „Нищо повече“ (2008), до „Зверобой“ (Пловдив, „Жанет 45“, 2017), включително в допълнената версия – „Зверобой. Стари и нови неща“ (2020). Особено в нея, където атомизирането на словото и натоварването на единичния знак с възможно по-ярък смисъл, за да се открояят дълго премисляни и преживявани истини, са вече принцип.

„Защото – пише творецът в „Плюс – минус безкрайност“ – пространството между думите е най-важно; там, където е мълчанието – там е върховният смисъл; там са чудните светове, които чакат да бъдат открити. И авторът не е нищо повече от средството, чрез което можете да направите това.“ В етюда „В други светове“ допълва: „Не докосвай пространството между думите – там е мълчанието, обвито в пламъци; там е моето място.“

И в книгите с поезия, и в „Срещу вятъра“, словото на твореца излъчва сила на духа и вътрешна енергия, динамично интелектуално-емоционално изживяване, непокорство. Заедно с това и в стиховете му, и в късите разкази, се чете смиреност, деликатност, фин усет за нещата от света – ухания и зрителни образи, звуци и мълчания, жестове.

Книгата завършва с етюда „Стъпки по водата“, рефлексия от евангелския разказ за „Ходене на Иисуса Христа по водата“ (Матея 14: 22–34; Марк. 6: 45–53; Иоан 6: 15–21), но премислен и съизживян от Красимир Симеонов.

И неусетно от финала на „Срещу вятъра“ мисълта се връща към началото, за да извърви отново символично изразената, без да е реално осъществена, кръгова композиция на книгата. „Стъпки по водата“ се препотвърждава чрез етюда „Анархист“, който конституира:

Жив съм!

С Бог съм!

Друго нямам.

ВАЛЕНТИН ДИМИТРОВ

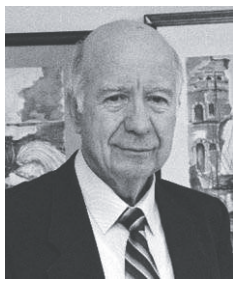

БАСНЯ ЗА ОБЩЕСТВЕНОТО МНЕНИЕ

В нашия колектив имаме един много мъдър и един пълен глупак. Мъдрият, разбира се, умно мисли, умно говори, умно работи, но понякога, макар и рядко, прави по някоя малка глупост. Общественото мнение я обяснява със сентенцията: „И най-мъдрият си е малко прост.“ Веднъж – „малко прост“, втори път – „малко прост“, трети път – „малко прост“… докато общественото мнение му лепна прякора „Простака“.

Пълният глупак мисли глупаво, плямпа глупости, постъпва глупаво, но понякога, макар и рядко, има някакъв умствен проблясък. Общественото мнение го обяснява със сентенцията: „Няма пълен глупак – все ще има едно наум.“ Веднъж – „едно наум“, втори път – „едно наум“, трети път – „едно наум“… докато общественото мнение му лепна прякора „Умника“.

Поука: Общественото мнение е голяма работа! То може да направи умния прост и простия – умен…

ПРИТЧА ЗА СПУКВАНЕТО НА БАЛОНИТЕ

У нас се спукаха сума балони! Първи се спука балонът, че народът ще заживее много по-добре. След него – балонът, че е дошла истинската демокрация и свободата на словото. Спука се и балонът за големите чужди инвестиции. Не закъсня и балонът, че ще се преборим с корупцията и битовата престъпност. Най-тъжно бе, че се спука и балонът за реформата на здравеопазването. Разбира се, спука се и балонът за подобряването на образованието и намаляването на неграмотността. Никой не се учуди, че се спука и балонът за модернизацията на армията. Спука се дори балонът за повишаване на ефективността на съдебната система. Дойде ред и на балона за... на балона за...

И докога? Как е възможно! Трябваше да се сложи край на тази досадна тенденция! Затова създадоха Институт за балоните. Той попълни щата, получи пари от бюджета, купи компютри и софтуер, плати хонорари на чужди експерти, проведе конференции, симпозиуми, дискусии и кръгли маси, издаде „бяла“ книга. Между другото, оправда парите с надлежни документи. По-важното обаче бе, че в крайна сметка се установи причината за спукването на балоните – високото налягане! Резултатът бе широко огласен. Нещата се поуспокоиха...

Но някакви разследващи журналисти от някакви неправилни медии още чоплеха проблема. На всичко отгоре питаха защо всъщност се повишава налягането в балоните. Тогава се появиха хейтъри, умници, черногледци и други смутители на общественото спокойствие, които, представете си, смятаха, че за повишаването на налягането в балоните, а оттам и за тяхното спукване, имало само една причина. Тези, които се редували да ни управляват, били въздух под налягане! Да им се чудиш на ума – нали ние си ги избираме...

Поука: Ние сами си спукваме балоните!

ТУРХАН РАСИЕВ

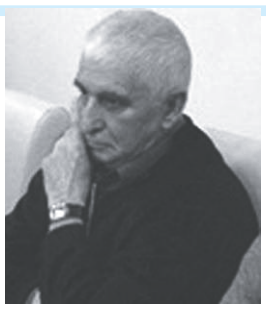

ЕПИГРАМИ

ЛЮБО-
ПИТСТВО
Няма нищо ново под небето.
Казано било всичко преди нас.
Но гризе ме червейче проклето
и за премълчаното ви питам аз?!

ВРЕМЕНАТА СЕ МЕНЯТ
Както твърди сватанакът,
промениха се нещата.
Вече стотици днес ще чакат
да му прехвърлят вината.

ЗА СВОБОДНОТО ВРЕМЕ
Все зает съм, дявол да го вземе.
Постоянно в стрес живея.
Дайте ми свободно време
и аз знам как да го пропилея!

БАЩИНСКИ СЪВЕТ
Сине, още много си малък!
Слушай ме, какво ти казвам:
Не търси философски камък
в силиконовата пазва!

НА НОВ ЕТАП
Днес като тоя и оня,
мога аз да се похваля:
вече отдавна не гоня –
изпреварвам Михаля!

В ПРИЕМНИЯ ДЕН
Не искам да бъда неразбран.
И аз не съм бил никога против закона.
Защо пък на човек, от нас избран,
ще трябва да се молим като на икона?!

МЕТАМОРФОЗИТЕ НА ЖЕНАТА
Чакайки мъжа пред прага,
към него е мила и драга.
Но прекрачи ли той прага,
друга става тя веднага.

ЧОВЕК С ХАРАКТЕР
Един направил е завой,
друг хванал е Балкана.
Мръсник си беше той.
Такъв си и остана!

НОВ ПОЧИН
Напук на енергийната ни криза,
предлагам да внедрим девиза:
„Да има в семейното огнище
и огън на световно равнище!“

МАЛКО НЕДОРАЗУМЕНИЕ
Бъди човек със съвест чиста! –
веднъж упрекнах едного.
А той с усмивка, тъй лъчиста,
ме попита важно: – За кого?!

ХРИСТО НЕДЯЛКОВ

ТРЕВОЖНИ ЕПИГРАМКИ

НОВИНАРСКИЯТ ПОТОК
С жълтини, докато ни залива
от двете полушария,
тревога сърцата ни присвива:
ще я има ли България!

ТВ ИНТЕРВЮ
Ето какво става,
разнищваш ли проблема:
водещата минава
на друга тема.

ОПТИМИСТИЧНА ТРАГЕДИЯ
Болна е нашата държава
и животът е на самотек.
Но надежда все пак остава –
Господ някак да ѝ даде лек.

В ПОЛИТСЕРВИЗА
На майстора съм бесен,
кълне се от сърце,
че бил крайно десен –
пък има две леви ръце.

СТАРИТЕ ПОЛИТМУЦУНИ
За да изглеждат с лица уж нови,
на какви ли не промени са готови.
И какво по-добро за начало –
нова рамка на старото огледало?!

ХУМАНОСЛОВ ЗА СЛОНА
В СТЪКЛАРСКИЯ МАГАЗИН
За да рекламира добрите обноски
и на тенденция модна да даде тон,
магазинът поема всички разноски
за лечение на порязан в него слон.

ОГОРЧЕН
Бил съм глезеник на съдбата.
И какво ми дойде до главата:
тя ме гали по темето –
то олисява с времето!

РОЖДЕНИК
Чиста съвест и за много години! –
пожелават ми колеги, познати.
Подаръците, по странни причини,
са само почистващи препарати!

ЗА ЧЕРЕШКАТА
НА ТОРТАТА
Паднеш ли във финансова яма,
не прави и друга грешка –
пари за торта ако няма,
не тегли кредит за черешка!

ТРАКТАТ
ЗА СПРАВЕДЛИВОСТТА
Помъдрял, избистрил мисъл сетна,
на оптимистите това ще вметна:
в човешката история хилядолетна
справедливостта, уви, е мимолетна.

МАЯ ЦЕКОВА

АФОРИЗМИ

Душата извайва
жената, характерът
моделира мъжа.

Заспали чувства се
събуждат, събудена злоба не заспива.

Много жени се обличат по последна мода, хранейки с това голи надежди.

Любов, която се продава, е имитиращ продукт.

В царството на простотията за остроумие се носи наказателна отговорност.

В плитки води винаги ще си на дъното.

Христо Недялков

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ:

Д-р Ваня Колева – главен редактор

Станка Бонева, Валентин Димитров, Петър Стойков, Турхан Расиев

Ръкописи не се рецензират и не се връщат.

Издателство МС ООД, Печат: Разград, “Полиграф” ООД

месечно издание
Култура, Изкуство, Литература
ISSN 1310-120X
Адрес на редакцията: 9000 Варна, ул. “Крали Марко” 11,
тел.: 052/639 374, e-mail: kil2009@abv.bg
sdrujeniepisatelivarna.bg
Проектът се осъществява с финансовата подкрепа
на Фонд “Култура” на Община Варна